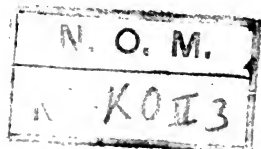

0 II

3

6

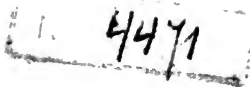

NOM O II 3

Dit is een exemplaar van de
tweede druk van het boek, met
het daarvoor gewijzigde titelblad.

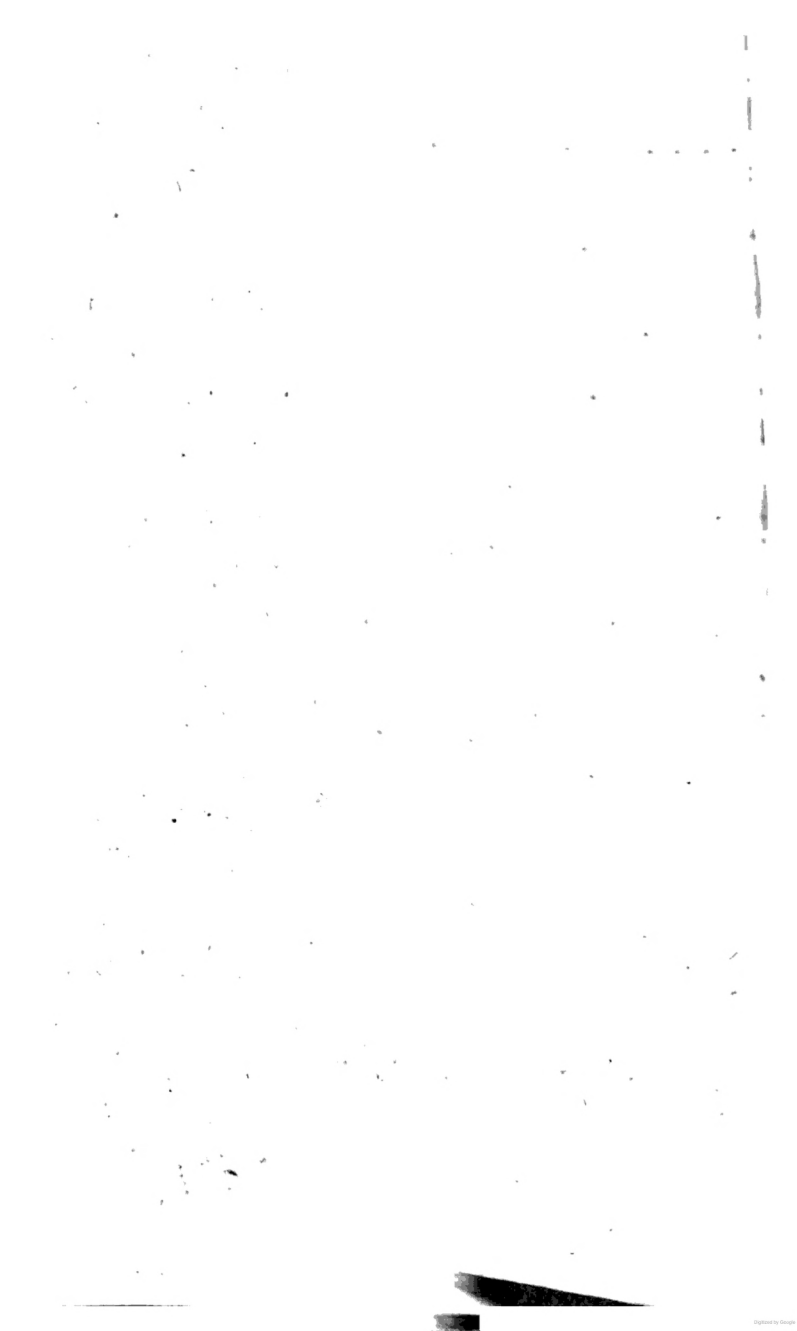
Enige jaren later is het boek
van Van Arum nogmaals herdrukt,
maar zonder het titelblad wederom
te wijzigen.

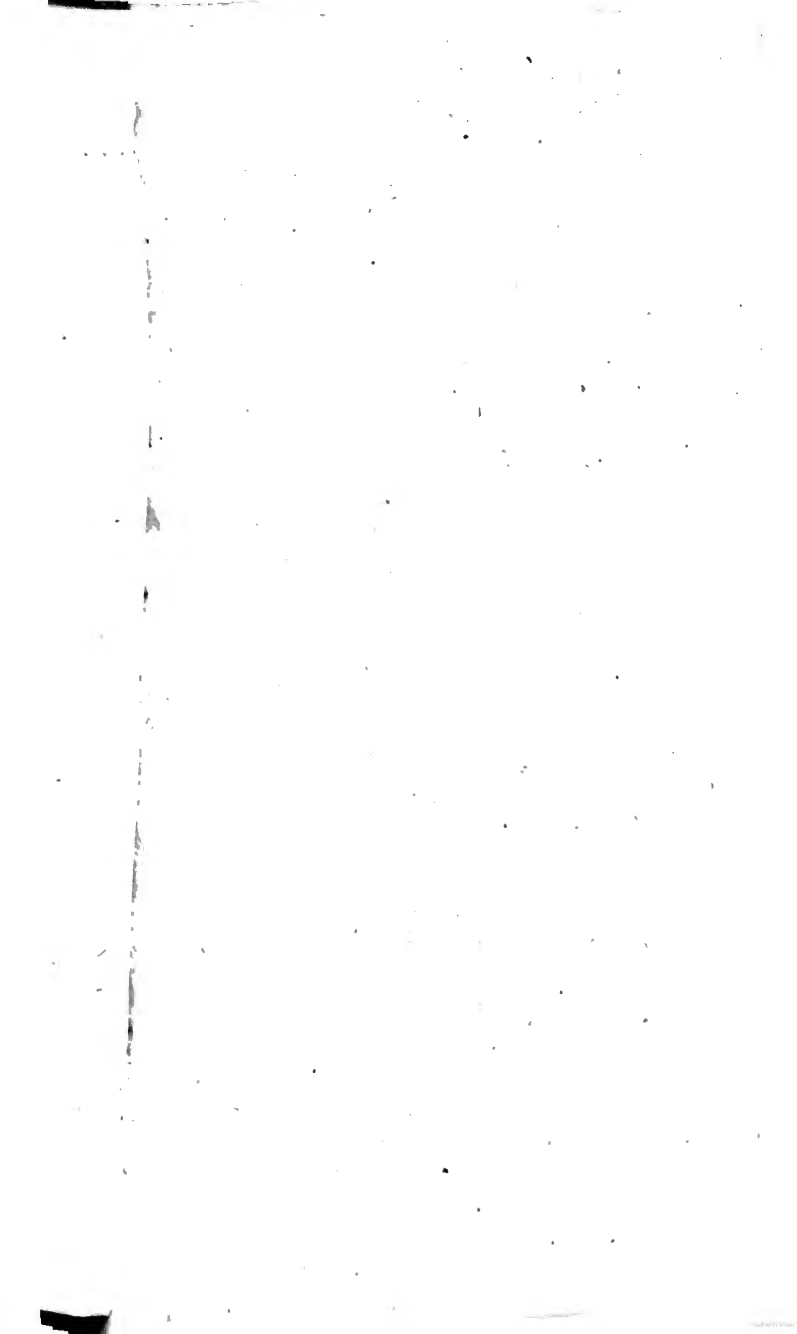

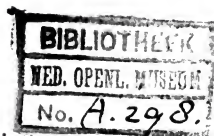

*T
DE
de
na
digh
stad
opzie*

TOMAS EN MARIA,

O F

DE JONGE ZWERVERS.

TOMAS EN MARIA,
OF
DE JONGE ZWERVERS;

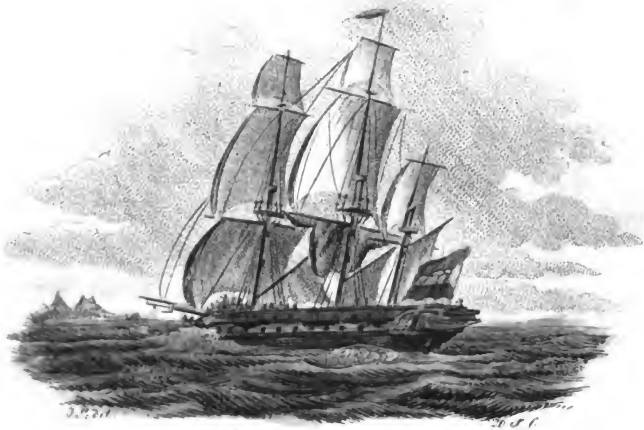
EEN GESCHENK VOOR DE JEUGD

Tweede druk.

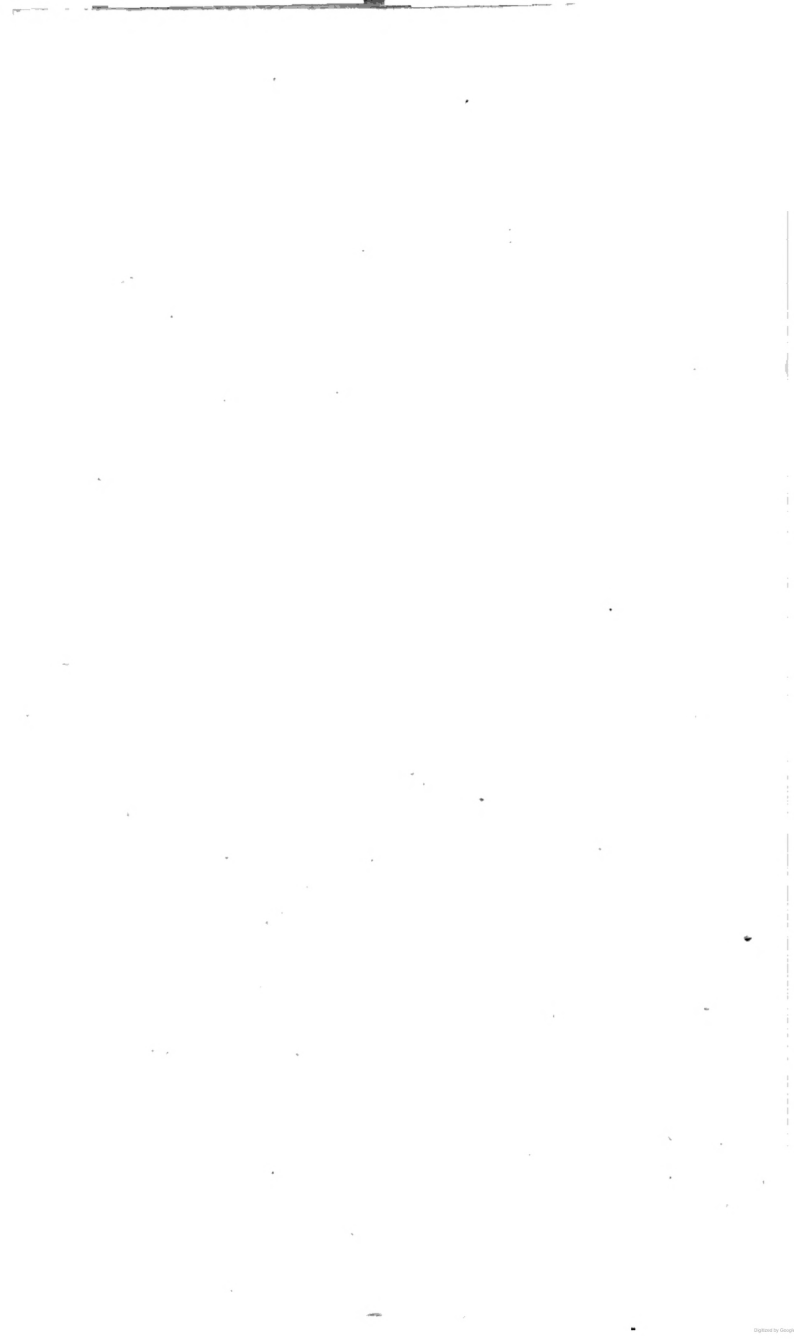
MET PLATEN.

door

I. DE BREET.

Te AMSTERDAM, bij
GEBOEDERS VAN ARUM.
MDCCLXXV.

V O O R B E R I G T.

*D*eugd en Godsvrucht in de harten der jeugd aan te kweeken, en kinderen, op eene leerzame en onderhoudende wijs, reeds vroeg met de leiding en besturing eener altijd wijze Voorzienigheid bekend te maken, is eene zoo streelende en edele taak, dat de weldenkende menschen-vriend zich de gelegenheid tot derzelve vervulling nimmer laat ontglippen. Vele nuttige en vermukelijke leesboekjes, der lieve jeugd ten geschenke aangeboden, strekken daarvan ten bewijze; als ook, dat het, in onze dagen, en in ons dierdaar Vaderland, niet aan kundige en geschikte mannen ontbreekt, die het zich tot een waar genoegen rekenen, eenige uren hunner verpoozing van den dagelijkschen arbeid, toe te wijden aan de zedelijke

vorming en beschaving van het opkomend geslacht. De zucht, om het voetspoor dier voortreffelijke landgenooten te volgen, noopte den Schrijver der lotgevallen van Thomas en Maria Grammon, om ook zijnen tijd van uitspanning, aan de bevordering van zulk een heerlijk doel te besteden, met den hartelijken wensch, dat het lezen der geschiedenis dier brave en beminnelijke weezen, der Nederlandsche jeugd aangenaam en heilzaam zij; hunne Godsvrucht en deugd vele navolgers vinde, en hunne gedurige gehoorgeving aan den wijzen en voorzigtigen raad van den goeden Senex, bij vele kinderen een spoorslag worde tot bestendige gehoorzaamheid aan, en liefde jegens ouders en opvoeders.

DE SCHRIJVER.

TOMAS EN MARIA,

O F

DE JONGE ZWERVERS.

Iste H O O F D S T U K.

V erbeeldt u niet, lieve Lezers! dat de Kinderen, wier lotgevallen u hier worden medegedeeld, een zwervend leven leidden, omdat zij van eenen ondeugenden en slechten aard waren. Zij behoorden geenszins tot die ontevredene Kinderen, die, opzettelijk, hunne Ouders verlaten, om elders een gewaand geluk of ingebeeldgenoegen te zoeken. Hun ongelukkig om-
dolen was het gevolg van onvermijdelijke

Gods vaderlijke Voorzienigheid en bijzondere leiding, zeer ongelukkig geworden zijn. Beiden nog te jong om hun verlies te gevoelen, veel min om zich zelve te besturen, daar Tomas slechts even zijn achtste en Maria haar zesde jaar waren ingetreden, had de Heer Grammon, vóór zijnen dood, in zijnen uitersten wil, eenen Voogd over hen benoemd, dien zij als hunnen tweeden Vader zouden gehoorzamen en eerbiedigen, en die hun eene opvoeding zou verschaffen, geëvenredigd naar het groote vermogen, dat hij hun naliet. In dat vertrouwen was de brave man dan ook gerust de eeuwigheid ingestapt, waar hij zijne lieve Kinderen eenmaal hoopte weder te zien.

Maar ach! hoe had zich de zorgende Vader in zijne keuze vergist! De man, dien hij geschikt waande om zijne wenschen te helpen bevorderen, maakte van het hem geschonken regt een zeer slecht gebruik, zoo als gij straks zult vernemen.

Driewerf gelukkig dus gij, mijne lieve Lezers! die nog het geluk geniet deugdzame en u minnende Ouders te bezitten; want, al hebt gij overvloed van tijdelijke goederen, het gemis uwer natuurlijke opzieners kan geen fortuin noch rijkdom vergoeden.

Hoezeer het bezit van tijdelijke vermogen, in vele opzichten, wenschelijk zij: de goede besteding daarvan is alleen het middel ter bevordering van ons tijdelijk geluk. Vele jonge lieden verheugen zich, geld bijeen te kunnen zamelen, zonder meestal te zien op de wijze hoe zij het verkrijgen; en er zijn er helaas! die dit, met opoffering van hunne eer en hun geweten, doen. Den zulken is het dan ook nimmer ten zegen, maar ten vloek! Op eene eerlijke wijze mogen wij altijd onze bezittingen trachten te vermeerderen, mits wij dan ook van dezelve een goed gebruik maken, en ons noch aan verwisting, noch aan schandelijke gierigheid over-

overgeven. Ik wilde u dit alleen doen opmerken, mijne lieve Lezers! om u in uw volgend leven te leeren beantwoorden aan het groote oogmerk, waartoe God ons somtijds met tijdelijke goederen zegent, en u af te houden van die ongeoorloofde middelen, die ons wel vermeerdering van vermogen aanbrengen, maar bij ons ook vermindering, ja geheel verlies van zielsrust, den grootsten schat, doen geboren worden.

Onze lieve weesjes werden, na den dood huns Vaders, ter school gezonden, waar zij, door hunnen zachten en vriendelijken aard, van al hunne medescholieren, en bijzonder van hunnen onderwijzer, om hunne leerzaamheid en vlijt geacht en bemind werden. Gedurende vier jaren genoten Tomas en Maria een geregeld, en voor hunnen stand dienstig onderwijs; en beiden hadden, in dien tijd, zeer goede vorderingen gemaakt. Maar hunne jeugdige harten droegen nog geene kennis van de wispelturigheid der fortuin: de dag naderde,

dat zij daarvan de strengste proeven zouden ondervinden.

Hun voogd behoorde tot die slechte en verachtelijke menschen, die alles aanwenden ter bereiking van eene goddelooze neiging, namelijk: de schraapzucht. Zoo ras zijne pleegkinderen eenigzins tot jaren van onderscheid gekomen waren, vreesde hij, dat zij hem hinderlijk zouden worden in de uitvoering van zijn afschuwelijk plan: daar hij niets minder op het oog had, dan zich hun geheel vermogen, gelijk hij reeds voor het grootste gedeelte gedaan had, toe te eigenen. En om hierin des te beter te slagen, nam hij toevlugt tot een voorwendsel om hen, ter vermeerdering hanner wereldkennis, naar *West-Indië* en wel naar *Suriname* te zenden. Het eerste Schip daarheen bestemd, was het middel dezer, zoo hij voorgaf, noodzakelijke reis. Hij rustte hen op eene schitterende, en de oogen der Kinderen verblindende wijze uit, en liet het hun aan niets ontbreken. Zij

zou-

zouden eenen zijner bloedverwanten , die dáár Gouverneur was , gaan bezoeken. De Kajuit van het bedoelde vaartuig was tot hunne ontvangst in gereedheid gebragt. Alle soorten van levensmiddelen waren aan boord bezorgd ; en niets werd gespaard om hun dezen overtocht aannemelijk te maken. De lieve Kinderen , dankbaar voor de goede zorg en liefderijke bejegening , die zij van hunnen gullen voogd hadden ondervonden , en hun nu zoo zichtbaar te beurt viel , namen een aandoenlijk afscheid van hunne schoolmakers , die bij het vertrek van Tomas en Maria hunne tranen niet konden weêrhouden. Zij zeiden ook hunnen voogd hartelijk vaarwel ; terwijl zij Gods zegen over hem en de zijnen vurig afsmeeften. Alles tot de afreize gereed zijnde , werden zij aan boord gebragt , zonder in het minste te kunnen vermoeden , dat deze reis het begin der aaneengeschakelde rampen zou zijn , die zij nu stonden te ondervinden. — Maar , hoe grievend en
be-

betreurenswaardig de lotgevallen ook waren , die hun moesten te beurt vallen , het vervolg der geschiedenis zal ons doen zien , dat er een Vader in den Hemel leeft , die ook dan over zijne Kinderen waakt , als aardsche verzorgers hen vergeten ; wiens almachtige hand hen op de moeilijkste en gevaarlijkste wegen geleidde , en nooit zal ophouden de verdrukte onschuld te doen zegepralen en der helsche boosheid hare regtmatige straf te doen ondervinden.

IIde. H O O F D S T U K.

Juist op het oogenblik, dat men het anker ligtte, en voornemens was onder zeil te gaan, kwam er een bejaard man aan boord, die den Kapitein zijnen wensch te kennen gaf, om mede naar *Suriname* te reizen, en met hem wegens de vracht overeenkwam; zijn naam was: Senex. (*) Hoewel zijne zilveren baren het kenmerk des onderdoms droegen, was echter zijn voorhoofd nog onberimpeld; en in zijn oog schitterde het vuur der jeugd. Zijn geheele voorkomen was eerbiedwaardig, en eene zachte gevoeligheid teekende zijn gelaat: zoodat hij den aanwezigen, bij den eersten aanblik, achting en eerbied inboezemde. Onze twee lieve weezen waren ook weldra geheel met hem inge-
no-

(*) Senex, is een Latijnsch woord en beteekent: Grijsaard.

nomen, en aan hem gehecht. Zij verhaalden hem hunne lotgevallen, en dat hun voogden naar *West-Indië* zond, om daar fortuin te maken, en dan, als vermogende lieden, weder naar het Vaderland terug te doen keeren. Hunne genegenheid en vertrouwelijkheid schenen den ouden man te behagen; en het verschaft hem geen gering genoegen, wanneer zij aandachtig luisterden naar zijne gesprekken en verhalen, die altijd van zijne ondervinding en verstand getuigden. Hij was een man, die veel gelezen en een groot gedeelte der wereld bezocht had. « Lieve Kinderen!» zeide hun Senex, onder anderen: « Gij
 « moet u reeds in uwe vroegste jeugd ge-
 « wennen wederwaardigheden en teleurstel-
 « lingen te verdragen. Thans zijt gij aan
 « de gevaren van eenen uitgestrekten oceaan
 « blootgesteld; en het is mogelijk, dat er
 « stormen en onweders ontstaan, die het
 « vaartuig, waarin wij ons bevinden, niet
 « alleen bedreigen, maar ons veelligt in
 « de

« de golven ons graf doen vinden: leert
 « dus, in alles, op den bijstand der Voor-
 « zienigheid vertrouwen, en laat nooit na
 « den goeden Albestuurder om zijne hulp
 « en ontferming te bidden.”

In den beginne ging de reis tamelijk voorspoedig; en onze jonge reizigers vonden behagen in de nieuwe tooneelen, die zich aan hunne oogen opdeden. Maar, na verloop van eenige weken, werd de lucht met donkere wolken bedekt; een hevige westewind stak eensklaps op, en bedreigde de schepelingen met eenen woedenden orkaan. Vreesselijke donderslagen rolden door de lucht, en onafgebrokene bliksemstralen flikkerden akelig door de wolken. De wind verhoef zich meer en meer, deed wand en masten kraken, en voerde het schip, door de woedende golven heen en weder geslingerd, nu eens ten hemel, om het straks, als in den afgrond, neder te storten. — Welk een toestand voor onze arme weezen, die reeds eenen
 ge-

gewissen dood voor oogen zagen! T o m a s , hoewel in grooten angst , toonde zich echter moedig voor zijne zuster , om haar , zoo veel mogelijk , gerust te stellen. Hij liefkoosde en vertroostte haar ; maar hun oude vriend S e n e x bragt daartoe het meeste bij. « Gij ziet nu , mijne lieve Kinderen ! » zeide hij , « hoe spoedig gij reden hebt om « te denken aan hetgeen ik u , voor weinige « dagen , zeide. Maar hoe de wind ook « loeije ; de donder brulle , en de bliksem « het luchtruim in vuur schijne te zetten : « God woont in het midden dezer wo- « dende elementen , en zal zeker uw be- « schermer zijn ! »

T o m a s en M a r i a knielden neder om te bidden ; en , toen zij zich bezig hielden met hunne kinderlijke verzuchtingen tot God op te zenden , sloeg eene vreesselijke stortzee over het schip en vulde hun verblijf half met water. S e n e x nam hen met drift in zijne armen en bragt hen op het dek. De storm huilde verschrikkelijk
en

en scheurde de zeilen als rag van een; de masten spleten en werden over boord geworpen; het roer werd weggeslagen, en het water stroomde van alle kanten in het schip. Te vergeefs putteden de matrozen hunne krachten uit aan de half gebrokene pompen; te vergeefs werd alles beproefd om het instroomende water te keeren: geene hoop op redding bleef er meer over, en het vaartuig werd aan de woeder golven overgelaten. Allen namen een aandoenlijk afscheid van hunne makkers, bereidden zich tot eenen wissen dood, en zagen ieder oogenblik, als het laatste huns levens, te gemoet. Ja, lieve Lezers! geen toestand kan schrikwekkender zijn dan die eener naderende schipbreuk: alle menschelijke hulp wordt dan ijdel, en de Godsdienst alleen is dan het zekere plegt-anker, waaraan men zich kan vasthouden.

Te midden der hem omringende gevaren, bleef Senex kalm en bedaard. In eenen hoek van het schip gezeten, en de

twee lieve Kinderen in zijne armen klemmende, wachtte hij geduldig zijn lot af. Tomas en Maria waren verwonderd over de weinige vrees, die zij gevoelden, in de nabijheid van hunnen ouden vriend, die hen door allerlei redenen van godsdienst nog meer trachtte te bemoedigen.

In dien toestand dreef het geteisterde schip nog gestadig op de golven voort, tot aan de kust van *Afrika*. Hier scheen de geheele vernietiging van hetzelfde onvermijdelijk; want van alle kanten vertoonden zich hemelhooge rotsen. Spoedig wierpen de golven hetzelfde tegen eene dezer rotsen aan, en, binnen weinige minuten, was het schip geheel uiteengeslagen. Senex sloot, met ongewone kracht, en eene onwrikbare tegenwoordigheid van geest, zijne lievelingen nog vaster in zijne armen, en, van het zinkende wrak in zee springende, trachtte hij, met zwemmen, den nabijgelegen oever te bereiken. Na langen tijd met de golven geworsteld en

ver-

verscheidene malen terug geslagen te zijn, gelukte het hem eindelijk eene der rotsen te naderen, waar hij zijnen last, behouden, aanbragt. De overige schepelingen vonden hun graf in de zee.

Van hunnen eersten schrik bekomen, geleidde Senex de Kinderen in eene soort van grot, die in de rots was uitgehouwen, waar zij, voor wind en golven beveiligd, van hunne vermoeijenissen en doorgestane gevaren konden uitrusten.

IIIde H O O F D S T U K.

Hoe verheugd ook over hare redding, kon Maria niet nalaten tranen te storten over het verlies van hare mooie kleederen, en al de kostbaarheden, die zij op het schip had moeten achterlaten; en de gedachte aan dit verlies hield haar zoodanig bezig, dat het haar niet eens in den zin kwam, hoe zij, in dit oord van jammer en elende, genoegzaam voedsel zouden kunnen vinden.

« Bedroef u niet, lieve Maria!» zeide Senex, « over het verlies van eenige
« kostbaarheden. Gij jonge lieden houdt u
« zoo ligt bezig met beuzelingen, zonder
« over zaken van groot belang te denken.
« Dankt veel eer God, dat het Hem behaagt
« heeft u het leven te schenken; want
« niets

« niets geschiedt zonder zijnen wil. Had
 « een gunstige wind u naar *Suriname* ge-
 « voerd, gij zoudt veelligt uwen geboorte-
 « grond nimmer hebben wedergezien: uw
 « goddelooze Voogd had uwen ondergang
 « dáár bewerkt, ten einde bezitter uwer
 « goederen te worden.”

De twee ongelukkige weezen, getroffen door hetgeen Senex hun voorhield, en nu overtuigd, dat zij dubbele reden hadden, om dankbaar en tevreden te zijn, knielden ootmoedig voor hunnen hemelschen Redder; dankten God voor zijne betoonde ontferming; en beloofden, zich in het vervolg geheel aan zijnen wil te zullen onderwerpen.

Senex beloofde hun ook plegtig hen niet eer te zullen verlaten, voordat zij in hun vaderland waren teruggekeerd. Maar hij bragt hun te gelijker tijd onder het oog, dat niets hen moest terughouden van die gewenschte terugkeering, en dat de fortnin, die hun in andere landen zou kunnen te beurt val-

len, hen nimmer tot minachting en miskenning van hunnen geboortegrond moest aansporen. « De vermaken en verstrooijingen « dezes levens, » zeide hij, « zijn der jeugd « dikwijls meer nadeelig dan stormen « en onweders of de woede eener onstuimige zee ! »

Intusschen waren storm en onweder allengskens bedaard: de Hemel klaarde op en de zee werd stil en effen. Tomas en zijne zuster begonnen honger te gevoelen, maar durfden het hunnen Vriend naauwelijks te kennen geven, daar zij nergens een middel zagen om voedsel te bekomen. Senex, die hunne behoefte had vooruitgezien en vóór het verlaten van het bijna verbrijzelde schip, eenen kleinen voorraad van leefstogt had bijeenverzameld, welken hij in eenen lederen zak op zijnen rug had gebonden, was, Goddank! in staat, aan zijne lievelingen cenig voedsel toe te dienen en ook zijnen honger eenigermate te stillen: vertrouwend, dat de Alverzorger hem wel-

dra

dra den weg zou wijzen om voor zich zelve en de kinderen meerdere levensmiddelen te vinden.

Hoe verwonderd en verbljd Thomas en Maria waren bij het ontvangen der onverwachte spijs, laat zich ligtelyk begrijpen. Zij werden daardoor zelfs opgeruimd en bemoedigd, en versterkt in hun geloof aan eene altijd wakende Voorzienigheid. De liefelyke zon bestraalde nu hun verblijf; eene zachte koelte stuwde de krullende golven naar den oever, en de geschubde bewoners der zee vertoonden zich beurtelings boven de oppervlakte van het water, om hunne vrolykheid aan den dag te leggen.

In dezen rustigen toestand, bragten onze grotbewoners drie dagen door, en vonden overvloedige stof tot tevredenheid in hun lot. — Bij gebrek van een bed had Senex er hun een van mos en zeegras gemaakt, dat op de rots groeide. Driemaal daags zonden zij hunne gebeden ten hemel, en lieten

het gerust aan God over, wanneer het Hem zou behagen hun eene nieuwe uitkomst te verleen. Het overige van den dag gaf Senex hun onderrigt in de troostgronden van den Christelijken Godsdienst: en alzoo werd deze naakte rots een tempel des Allerhoogsten, en de beste school voor Tomas en Maria.

IVde H O O F D S T U K.

Hoe lang de tijd hun ook anders in deze eenzame verblijfplaats zoude gevallen zijn, nu werd dezelve op eene aangename en nuttige wijze gesleten, en de toestand, waarin zij verkeerden, daardoor dragelijker. Zij legden zich dus iederen avond, dankbaar voor hetgeen zij, gedurende den afgelopen dag, hadden mogen genieten, op hun mosbed neder, en bragten den nacht in eenen gerusten en verkwikkenden slaap door. In den schoonen morgen van den vierden dag, werden onze rotsbewoners zeer vroeg uit hunnen slaap gewekt door een ongewoon en, in hunne ooren, vreemd klinkend gezang. Met drift stonden zij van hunne legersteden op en zagen, hoogst verwonderd, twee Indianen, in eene groote kano gezeten,

regtstreeks op hun verblijf aanroeijen. Hoe-
wel onze jonge zwervers geheel buiten staat
waren de taal dier vreemde menschen te
verstaan, wist hun vriend Senex zich bij
hunne aankomst genoegzaam met hen te
onderhouden, en vond geene zwarigheid,
van hun aanbod, om met hen mede te
varen, gebruik te maken. De oude man
stapte met zijne kweekelingen weldra in het
vaartuig, en zij verlieten op eens een ver-
blijf, waar de goede God hun zoo vele
blijken van zorg en liefde had geschonken.

Tomas en Maria waren in het eerst
een weinig bevreesd voor hunne afzigtelijke
reisgenooten, omdat zij zich herinnerden
wel eens gelezen te hebben, dat de Indianen
ook menscheneters waren. Doch het bijzijn
van hunnen trouwen leidsman en beschermer
stelde hen ook hierin weder gerust. Na
eenigen tijd voortgeroeid te hebben, land-
den zij aan een bekoorlijk oord. De In-
dianen, die met hunne gasten zeer schenen
ingenomen, leidden hen door verschillende
bosch-

boschjes van oranje- en citroenboomen naar hunne woning, waar zij hunne vrouwen en kinderen aantroffen, en op de lekkerste vruchten, smakelijken visch en versch hertenvleesch onthaald werden. Niet voldaan met hun dit alles voorgediend te hebben, maakten de Indianen voor hunne drie gasten, van boomtakken, eene soort van hut, en voorzagen dezelve van twee bedden, die van boombladen gemaakt waren. Over hun onthaal en verblijf ten uiterste voldaan, betuigden Senex en de jonge reizigers den Indianen hunnen opregten dank, en bragten den eersten nacht in hun nieuw verblijf even gerust door als in de grot.

Weldra ontstond er tusschen Tomas en Maria en de Indianen eenen zeer vriendschappelijken omgang. De laatsten onthaalden de eersten op het uitgelezenste, wat zij hadden; en Tomas vergezelde hen op de jagt en vischvangst, terwijl Maria der Indiaansche vrouwen in het huishoudelijke de behulpzame hand bood, en haar
aan-

aangaande de Europische wijze van huis-
houden, zoo veel zij kon, onderrigtte. Wat
Senex aanging, bij zag, dat de Indianen
hun koren van andere plaatsen, op eenen
vrij grooten afstand, moesten halen, en dat
zij niet in staat waren hunnen eigenen grond te
bebouwen: daarom onderwees hij hen, zoo
veel hunne ruwe werktuigen het toelieten,
in den landbouw; en, vóór hij hen verliet,
had hij het genoegen zijne pogingen met
eenen rijken oogst bekroond te zien.

Na bijna anderhalf jaar op deze plaats
vertoefd te hebben, bespeurde de wijze
Senex, dat de jonge lieden aan de zeden,
gewoonten en vermaken der Indianen geheel
begonnen te gewennen, en over de terug-
keering naar hun vaderland zeer onver-
schillig dachten. « Hoe ligt, » zeide hun
Senex, « worden jonge lieden door gemak
« en vermaak weggesleept! Gij schijnt uw
« geboorteland reeds vergeten te hebben, en
« liever hier te willen blijven, dan u ander-
« maal aan nieuwe gevaren bloot stellen. »

To-

Tomas bloesde en Maria sloeg hare oogen neder. Eindelijk verzekerde Tomas den ouden, braven Senex, dat hij met zijne zuster gereed was de gevaren en moeilijkheden te trotseren, welke hun op hunne reis naar het vaderland zouden kunnen te beurt vallen; maar hij merkte ook aan, dat zij eenige duizende mijlen van hetzelfde verwijderd waren, en er, in eene vreemde landstreek, weinig waarschijnlijkheid was om daartoe eene geschikte gelegenheid aan te treffen. « Laat dit aan mij over », zeide Senex, die, onmiddellijk, toebereidselen tot hun vertrek begon te maken. De Indianen zijn voornemen bemerkende, gaven hun leedwezen te kennen over de afreize van den eerwaardigen grijsaard en zijne jonge vrienden: daar zij hun bijzijn zoo gaarne langer hadden genoten, en hun afzijn als noodlottig beschouwden. — Senex was onderrigt, dat zij drie honderd mijlen, voor het grootste gedeelte door eene zand-woestijn, moesten afleggen, eer zij aan de groote rivier kwa-

kwamen, waar eene Europische volkplanting was.

De dag hunner afreize daar zijnde, werden zij door alle naburige hutbewoners, uit liefde en achting, vergezeld. — De Indianen droegen Maria in eene soort van draagstoel, aan twee lange, dikke stokken vastgemaakt, tot aan de woestijn. — Hier namen van wederzijde een aandoenlijk afscheid. Twee muilezels, met velerhande soorten van levensmiddelen beladen, werden den reizigers ten geschenke aangeboden, en hun, aangaande den kortsten en besten weg, het noodige onderrigt gegeven. Moge dit een en ander u leeren, lieve Lezers! dat niet alle menschen, gewoonlijk als ruwe en wilde aangemerkt, van zedelijk gevoel en edelmoedigheid geheel ontbloot zijn: sommige van hen bezitten die edele deugden, welke men bij meer beschaafde en verlichte natuurgenoeten te vergeefs zoekt.

Vde H O O F D S T U K.

Zoodra de Indianen onze reizigers hadden vaarwel gezegd, begaven deze zich op weg. Maar naauwelijks hadden zij eenige mijlen afgelegd of Tomas ontzoonk op eens den moed, niet zoo zeer wegens de gevaren en moeilijkheden, waarmede hij zoude moeten kampen, maar wegens den hulpbehoevenden toestand zijner dierbare zuster, die, naar zijn inzien, de vermoeijende reis niet zou kunnen volbrengen. Senex trachtte hem dienaangaande weder gerust te stellen; hield hem op nieuw voor oogen, dat het in dezen ook plicht was op den krachtdadigen bijstand der Voorzienigheid te vertrouwen, die hen van eenen wissen dood had gered; die het hun in de grot aan het noodige niet had doen ontbreken; die hun gelukkig bij de Indianen een veilige schuilplaats

plaats had verleend, en hen ook zeker in deze barre woestijn zou beveiligen en verzorgen. — Om de goede Maria echter niet geheel bloot te stellen aan zulk eenen langen togt te voet, vond Senex het raadzaam een gedeelte der levensmiddelen van eenen der muilezels af te nemen en daarmede den anderen te belasten, ten einde Maria eene gemakkelijke zitplaats te verschaffen. Op deze wijze, na hunne gebeden ten hemel gezonden en eenige ververschingen genuttigd te hebben, vervolgden zij, welgemoed, hunne reis.

Daar intusschen de zon hare stralen dagelijks meer loodregt op deze uitgestrekte vlakte deed nederdalen, en de brandende hitte het aanhoudende gaan meer en meer moeijelijk maakte, gevoelde Tomas spoedig, dat hij weinig berekend was voor zulk eenen togt, en dat de vermoeijenissen grooter waren dan hij gedacht had; maar hij verwonderde zich ook zeer, dat Senex, hoewel verre in jaren gevorderd, onvermoeid en

te

tevreden voorttrad. Bij het naderen van den nacht hielden zij rust, namen eenig voedsel; en maakten dan een groot vuur om de wilde dieren, die zich daaromtrent mogten ophouden, af te schrikken. Zij spreidden alsdan een groot kleed op den grond, waarop zij zich ter ruste nederlegden. Des morgens, door den verfrisschenden slaap verkwikt, trokken zij weder verder voort; en zoo waren zij, na verloop van eenige weken, bijna de geheele zandwoestijn doorgereisd. Eens werden zij, tegen middernacht, in hunnen slaap gestoord door het afgrijselijke gehuil van eenige wilde dieren, die hunne hollen hadden verlaten en in deze omstreek hunne prooi zochten. De arme Maria bestierf het bijna van schrik. Met haren broeder was het niet beter gesteld: beiden stortten zij hunne gebeden uit, en meenden, dat nu hun laatste uur was gekomen. Maar Senex bragt hun, op eenen ernstigen toon, onder het oog, dat God hen hier even goed nabij was als voor

dezen, en dat zij nu even zeer op Hem moesten vertrouwen, als zij tot hiertoe geleerd hadden te kunnen doen. « Gij moet « met de grootste gerustheid deze wilde « dieren aanschouwen, » zeide hij; « want « God heeft hunnen muil gesloten, zoodat « zij u niet zullen schaden. Zij blijven alle « op eenen zekeren afstand van ons verwij- « derd. » Daar Senex hen te voren nooit dan op eenen zachten toon had toesproken, was de strenge wijze, waarop hij hen thans onderhield, voor hen grievender dan de vrees voor deze wilde dieren; want zij beminden hem als hunnen vader en zouden liever alles verduurd, dan hunnen redder beleedigd hebben. Tomas en zijne zuster baden hem derhalve om vergeving, en beloofden hunne kinderachtige beschroomdheid te zullen afleggen. Verwonderlijk was het intusschen te zien, hoe de wilde dieren rondom hen liepen, en, hoe woest en verscheurend ook van aard, de lucht van hun gebrul wel deden weërgalmen, maar, door het

aan-

aangestoken vuur, de reizigers geenszins durfden naderen. Wat Tomas en Maria dus vroeger had beangst gemaakt, kwam hun nu minder gevaarlijk voor. Zij schepten er zelfs behagen in, te zien, hoe de tijgers over elkander hencensprongen en heen en weder vlogen. « Laat het u ten bewijs verstrekken, « mijne Kinderen ! » zeide Senex hun naderhand, « dat tegenwoordigheid van geest « ons altijd noodig is. Zoodra wij ons geheel « en al door de vrees laten overmeesteren, « stellen wij ons niet alleen bloot aan het « voor oogen zijnde gevaar, maar worden ligt « het slagtoffer onzer beschroomdheid. De « dagelijksche ondervinding zal u dit, door « vele voorbeelden, leeren. Tracht u der- « halve, in welke omstandigheden ook, door « godsdienst en rede, altijd eene gepaste « tegenwoordigheid van geest eigen te maken, « dan zal het u ook nimmer aan de ge- « wenschte redmiddelen ontbreken. »

VIde. H O O F D S T U K.

Meermalen gebeurde het hun , dat zij des nachts door wilde dieren bezocht werden , die met het aanbreken van den dag echter altijd naar hunne holen terugkeerden : zoodat zij alsdan veilig de reis konden voortzetten.

Twee maanden hadden zij nu doorgebracht met het doorkruisen van vlakten en bergen , onder geen ander gelcide dan de zon bij dag en de maan en sterren bij nacht. De twee muilezels waren gestorven , en de levensmiddelen zeer verminderd , die zij nu genoodzaakt waren zelve te dragen. Tomas kon bijna niet meer gaan , daar zijn regtervoet geheel was doorgeloopten : ook moesten zij Maria , die tegen het aanhoudende wandelen niet meer bestand was , zoo veel mogelijk , ondersteunen. Gedurende al dien tijd hadden zij geen menschelijk wezen ontmoet , van wien zij eenig narigt

we-

wegens den weg, dien zij moesten nemen, om de plaats hunner bestemming te bereiken, konden bekomen. Hun voorraad was eindelijk ook, hoe spaarzaam uitgereikt, bijna geheel opgebruikt, en het laatste stuk brood en de laatste dronk wijns werden, onder opzien tot den liefderijken Verzorger aller schepselen, genuttigd; waarna men zich, vertrouwend op zijne hulp, gerust neder legde, om door den zoeten slaap nieuwe krachten tegen den volgenden dag te verzamelen. Met het aanbreken van den dag begaven de reizigers zich weder op weg; maar hadden naauwelijks een paar uren voortgewandeld, of zij zagen van verre eenen troep mannen te paard op hen afkomen. Het was een stam van zwervende Arabieren, die deze woeste streken doorkruisen, om de Karavanen aan te vallen en te plunderen, die zij hier ontmoeten. Met uitgetogene zwaarden renden zij op onze weêrlooze zwervers aan, in de hoop bij hen eenigen buit te zullen vinden; maar, naderbij komende, waren

de Arabieren zeer verwonderd slechts eenen ouden man en twee kinderen te zien, die niets van aanbelang schenen te bezitten.

Hoewel door schrik en vrees overmand, dorsten Tomas en Maria Senex geene blijken hunner bekommering te toonen, die, met eene eerwaardige houding, de Arabieren te gemoet ging en hen in hunne landtaal aansprak, hetgeen de jonge lieden, met verwondering, aanhoorden en hun geeneginge geruststelling verschaft: daar Senex die woeste menschen met hun droevig lot zeker zou bekend maken en ongetwijfeld daardoor hun medelijden opwekken. « Welk een wezen is toch Senex ! » zeide Tomas tot zijne zuster ; — « hij gebiedt over de beesten in de woestijn, en spreekt vreemde talen ? Gewis hij moet onze beschermengel zijn, van God gezonden, om ons te geleiden en te behoeden ! »

De Arabieren, door Senex onderrigt aangaande zijn lot en dat der jonge zwerfers, en overtuigd, dat zij weêrlooze reizigers

wa-

waren , die niets bezaten , en bovendien gebrek aan het noodige hadden , staken hunne zwaarden weder in de scheede , en schenen een bijzonder genoegen te vinden in de wijze gesprekken van den achtbaren grijsaard , wien zij nu ook te kennen gaven , dat hij eenen verkeerden weg gekozen had , en wel door de woestijn *Zara* , daar hij door *Guinea* had moeten reizen ; dat hij nu in *Numidië* was , en op eenen verren afstand van eene stad of een dorp. Vervolgens van hunne paarden afgestegen zijnde , zetteden de Arabieren zich bij *Senex* en de kinderen neder , en toonden een hartelijk medelijden met hen , vooral met *Tomas* en *Maria* , die reeds , in zulk eenen teederen leeftijd , aan de grootste gevaren en vermoeijensissen waren overgegeven. Zij deelden hun van hunnen leefstogt rijkelijk mede , en verkwikten de afgematte reizigers door het toedienen van smakelijke vruchten en spijsen , die de arme zwervers , in langen tijd , niet genuttigd hadden. Na dezen vrolijken maak-

tijd, stelde het opperhoofd der Arabieren Senex voor om hem en de jonge lieden op hunne paarden mede te nemen, en hen alzoo naar eene zeestad te brengen, waar zij zeker Europesche schepen zouden vinden. Dit goedgehartig en aannemelijk voorstel werd niet lang in beraad gehouden; en het aangename uur der redding uit tegenspoeden en bekommernissen scheen nu voor het ongelukkige drietal geslagen te zijn. Het gezelschap zette zich te paard, en de reis werd aangevangen. Acht weken bragten zij door met het doortrekken van *Numidië*; en hoewel Tomas en Maria genoodzaakt waren tweemaal getuigen te zijn van het plunderen van rijke Karavanen, zoo zagen zij nogtans met het grootste genoegen, dat, door de tusschenkomst van den ontzag inboezemenden Senex, de roofzucht en wreedheid der Arabieren getemperd werd. Eens hield het opperhoofd zijn zwaard opgeheven, om den aanvoerder eener Karavaan, met éenen slag, van het leven te be-

berooven, toen Senex, door kracht van redenen, den moordlust des eersten te keer ging, en het leven van den aanvoerder redde. Onder het vervolgen van hunnen togt trachtte Senex, door verstandige gesprekken en wijze lessen, de ruwe harten der Arabieren meer en meer vatbaar te maken voor menschlievende en edele gezindheden. Hij hield hun gedurig voor oogen aan welk een onteerend en hatelijk beroep zij zich hadden overgegeven, en spoorde hen, zoo veel mogelijk, aan, om naar betere middelen om te zien, ter voorziening in hunne behoeften, zich te dien einde in de eene of andere landstreek neder te zetten, en nuttige burgers van een of ander rijk te worden. Maar tot nog toe hadden zijne voorstellen de gewenschte uitwerking niet; want de gewoonte had hun het rooversleven tot eene tweede natuur gemaakt.

VIIde HOOFDSTUK.

Na aldus eenen geruimen tijd omgedoold te hebben , kwamen onze zwervers eindelijk in het gezigt eener stad , aan den oever der *Roo de Zee* gelegen. Hier zouden zij , naar het gevoelen van hunne geleiders , zeker een schip vinden , dat hen naar eene of andere Europesche volkplanting zou overvoeren. Daar echter de vrees van gevat en ter dood gebragt te worden de Arabieren bekroop , en zij zich , om die reden , niet in den omtrek der stad durfden vertoonen , lieten zy *Senex* en de kinderen , op eenige mijlen afstands van dezelve , van hunne paarden afstijgen , en namen van hen een hartelijk afscheid ; terwijl de oude man zijne en der weezen redders voor hunne bewezene menschlievendheid en goede diensten dank betuigde : hen vermanende hun zwervend en roofziek leven vaarwel te zeggen , en

zich

zich voortaan die menschelijkheid jegens al
 hunne natuurgenoeten meer en meer eigen
 te maken, waarvan zij hem en zijne jonge
 vrienden zulke sprekende bewijzen hadden
 getoond. — De Arabieren dankten Senex
 wederkeerig voor zijnen gullen raad; gaven
 hem eene beurs met geld, en waren spoed-
 dig uit het gezigt van Tomas en Maria
 en hunnen geleider verdwenen, die nu
 naar de stad wandelden en daar hunnen
 intrek in eene geschikte herberg namen.
 Maar, hoe verheugd over hunne redding,
 mogten zij slechts zeer kort het genot hun-
 ner dierbare vrijheid bezitten. Na verloop
 van drie dagen, werden zij alle drie in
 hechtenis genomen. Tomas en zijne Zuster
 werden bij elkander, en Senex afzonderlijk
 opgesloten. Waarschijnlijk had iemand der
 door de Arabieren geplunderden, toen onze
 zwervers zich onder deze bevonden, hen
 herkend en eene aanklagte tegen hen inge-
 bragt. Van al de rampen, die zij tot
 hiertoe hadden ondervonden, was de toe-
 stand,

stand, waarin zij zich nu bevonden, voor Tomas en Maria zeker de ondragelijkste. Niet alleen dat zij in eene akelige gevangenis zuchtten, waar zij omringd waren van de verschrikkelijkste werktuigen, die ter pijniging der gevangenen schenen te dienen; maar zij waren ook afgescheiden van hunnen dierbaren vriend, die hen altoos met raad en daad had bijgestaan, op wiens hulp en bescherming zij geleerd hadden veilig te kunnen afgaan.

Den volgenden dag werden zij voor den Gouverneur der stad gebragt, en de arme weezen hadden nu het geluk hunnen vriend Senex te zien en te omhelzen. Uit het verhoor bleek het dan ook spoedig, dat zij voor medepligtigen der roovers gehouden werden. Men beschuldigde hen, dat zij deel genomen hadden aan de gruweldaden der wreede Arabieren. Hun vonnis werd opgemaakt, en zij veroordeeld om, binnen een uur, onthoofd te worden; en dat hunne hoofden, op palen, aan de poorten der stad,

zou-

zouden ten toon gesteld worden. T o m a s en Maria bezweken bijna van schrik, op het hooren van hetgeen hen te wachten stond; maar S e n e x bleef bedaard, en was vol van vertrouwen op de besturing der altijd wakende Voorzienigheid. Hij stelde zijne lievelingen zoo veel mogelijk gerust, die nu, op het voorbeeld van hunnen beschermer, met gelatenheid de regtzaal verlieten, en, hunner onschuld bewust, aan zijne hand, naar de strafplaats werden henen geleid, waar de scherprechter reeds toebereidselen maakte om het vonnis ten uitvoer te brengen. Maar plotseling dringt er iemand door de vergaderde menigte heen, op wiens gelaat deelneming en ontroering te lezen staan. « Neen, « edele redder van mijn leven ! » roept deze, terwijl hij S e n e x omarmt; « gij zult niet « sterven, maar met uwe kinderen door mij « beschermd en behouden worden ! » Daarop zich tot den scherprechter wendende, sprak hij borg voor de ter dood veroordeelden, en geleidde hen, als in zegepraal, naar
den

den Gouverneur. Dezen verhaalde hij, omstandig, hoe Senex, bij het plunderen zijner Karavaan, het opperhoofd der Arabieren had weten terug te houden van eenen voorgenomen' en bijna volbragten moord; en dat, door de tusschenkomst van dien eerwaardigen grijsaard, zijn leven en dat zijner reisgenooten was gespaard geworden.

Mijne lieve Lezers zullen nu ongetwijfeld bemerken, wie hier deze onverwachte bode van verlossing was. — De Gouverneur, hoogst verwonderd over hetgeen de aanvoerder der Karavaan hem verhaalde, leende nu ook een gretig oor aan de rondborstige en openhartige verdediging van Senex, die blijkbaar bewees, dat hij en zijne pleegkinderen geene roovers waren; maar dat zij het den roovenden Arabieren alleen moesten dank wijten, dat zij den weg naar deze stad hadden gevonden. Na dit alles werden onze, met angsten en bekommernissen onophoudelijk worstelende zwervers, niet alleen vrijgesproken, maar zelfs eervol ontslagen.

Toen

Toen zij in de herberg teruggekomen wa-
 ren, waar de Koopman, die nu hun be-
 vrijder was geworden, hen vergezelde,
 zeide Senex tot Tomas en Maria: « Gij
 « ziet nu, lieve Kinderen! hoe veel kracht
 « de stem der waarheid, die ik u eenmaal
 « onderwees, te allen tijde behoudt. Zij
 « kan voor eene wjl door de stem der
 « onregtvaardige menschen overschreeuwd en
 « onhoorbaar worden; maar eindelijk klinkt
 « zij met klem en nadruk in de ooren van
 « allen, die haar miskennen, en de waar-
 « heid zelve treedt in 'al haren oorspron-
 « kelijken luister te voorschijn en zege-
 « praalt over de logen. De wonderda-
 « dige zorg, welke de Voorzienigheid,
 « tot hiertoe, voor u gedragen heeft,
 « eischt uw grootste vertrouwen op haar,
 « en uwe berusting in hare besturing uwer
 « toekomstige lotgevallen; zij moet u een
 « spoorslag zijn om, met gelatenheid, die
 « bezwaren, waarmede gij misschien op uwe
 « terugreize naar uw vaderland zult te strij-
 « den

« den hebben, te verduren : door uwe on-
 « dervinding en uw godsdienstig gevoel vol-
 « komen overtuigd , dat de Onzichtbare alle
 « dingen doet medewerken ten goede.”

Terwijl onze reizigers hier vertoefden , in
 de hoop , dat eenig Europeesch schip mogt
 aankomen , hetwelk hen naar hun vaderland
 kon overvoeren , werd er eene afkondiging
 door het geheele land gedaan , dat de Ko-
 ning gevaarlijk ziek lag aan eene wond aan
 het been , met uitnoodiging van iederen
 deskundige , die het zou willen ondernemen
 om dezelve te genezen , belovende de
 Koning den zoodanigen in den hoogsten
 eerepost te plaatsen , en aan zijne familie
 aanzienlijke ambten te schenken , wanneer
 hem deze onderneming gelukte ; maar ook
 met bedreiging van onthoofding , indien de
 Koning aan de gevolgen zijner behandeling
 stierf.

Daar het been van den Koning door
 zijne lijfartsen en heelmeeesters voor ongene-
 zelijk gehouden werd , dorst niemand zijn
 hoofd

hoofd aan zulk eene hagchelijke kansrekening wagen. Senex alleen besloot zijne kunst te beproeven, en alles aan te wenden, om den Koning te doen herstellen. Hij spoedde zich derhalve naar het paleis, vergezeld van Tomas en Maria, en bood zijnen dienst aan. De Koning, wien de komst des vreemdelings en die zijner kinderen behaagde, hield Senex echter het gevaarlijke der proefneming voor oogen, en de geringe waarschijnlijkheid, die er voor de genezing was en ried hem zijn eigen lot en het geluk der twee lieve weezen niet roekeloos in de weegschaal te stellen. Maar Senex verklaarde zijne genegenheid, om den Koning te behouden, en zeide hem, dat hij, alleen door goddelijke medewerking, in zijne pogingen hoopte te slagen.

VIII^{ste} H O O F D S T U K.

Nadat Senex het been des Konings met oplettendheid had onderzocht, zag hij maar al te duidelijk, dat het koudvuur reeds merkelyk de overhand had. Zijne eerste en voornaamste zorg was dus deszelfs verderen voortgang, zoo spoedig mogelijk, te stuiten, hetgeen hem, goddank! gelukte. Deze proef volbragt hebbende, wendde hij de noodige middelen aan, ter genezing der wonde, en ter versterking van 's Konings ligchaam. Ook in deze poging slaagde hij naar wensch; en, binnen weinige dagen, kon de Koning niet alleen in zijne kamer, zonder pijn, op en neder wandelen, maar was ook weldra zoo gelukkig, dat hij, tot verbazing van al zijne hovelingen, en bijzonder van zijne lijfärtsen en heelmeeesters,

ge-

geheel hersteld, in het openbaar verscheen.

De Koning had intusschen, gedurende zijne genezing, meermalen met Senex over verschillende onderwerpen gesproken, en met verwondering opgemerkt, dat deze voortreffelijke man, niet slechts een bekwaam geneesheer en wondärts, maar ook een uitmuntend staatsman en geleerde was, wien het aan de noodige regtsgeleerde kennis niet ontbrak, om hem van nut te kunnen zijn: daar hij, bovendien, de wetten, zeden en gewoonten der meeste volken kende, en door een buitengewoon zedig en voorbeeldig gedrag den naam van wijze met regt verdiende. Hij vond derhalve geene zwarigheid, hem de beloofde belooning te schenken; hij benoemde hem, uit dien hoofde, tot zijnen eersten Minister. Tomas werd met den post van Onder-secretaris begiftigd, en Maria als hofdame der Koningin aangesteld.

Nog naauwelijks was Senex als eersten

Staatsdienaar opgetreden, of hij werd bekend met de misbruiken en ongeregheden, die er in het bestuur heerschten, en de drukkende lasten, waaronder de onderdanen gebukt gingen. Hij beraamde spoedig de noodige plannen ter uitroeijing van zulk een volksonheil, en stelde die den Koning, ter overweging, voor; terwijl hij voor hoogstdenzelven, op eene gepaste wijze, de gronden en beweegredenen zijner stellingen uiteenzette, en Zijner Majesteit de gewenschte gevolgen daarvan onder het oog bragt.

Een groot aantal menschen bevond zich, door werkeloosheid, in den armoedigsten en beklagenswaardigsten toestand: de meesten zochten hun bestaan in den bedelstaf of in het uitplunderen hunner naburen. Hij lokte allen, door belooning, tot werkzaamheid uit; gebruikte eenigen tot het omhakken van nabijgelegene bosschen; anderen tot het vervaardigen van schepen, waarin hij het hun aan onderrigt niet liet ontbreken;

weêr

weêr anderen tot het ontginnen , beploegen en bezaaijen van onbebouwd land: en door al deze maatregelen bragt hij bij deze minder beschaafde en trage bewoners des Rijks zulk eene tevredenheid en goede verstandhouding, ja zelfs betamelijke ijverzucht te weeg, als zij nog nimmer hadden mogen ondervinden. Het kon dan ook niet uitblijven of een gewenschte handel en kunstvljt vestigde zich, langzamerhand, in dezen Staat, en deden denzelven, tot groot genoeg van Koning en onderdanen, met ongekenden luister bloeijen. Geen wonder derhalve, dat de naam van Senex op aller lippen zweefde, en men hem die eer en achting bewees, die hij zich, door verstand en gedrag, wist waardig te maken. Tomas en Maria waren in hunne betrekkingen ook gelukkig, en bleven, op het voorbeeld van hunnen wijzen leidsman, arbeidzaam en braaf. Tomas was meest alijd in de nabijheid van Senex, en dus getuige van zijne deugdzame en mensch-

Hevende, maar ook verstandige handelingen. Bij dit alles maakte de aanzienlijke hervormer des rijk's hem gedurig opmerkzaam op het verschillend gedrag der menschen, en hoe sommigen, als de gelegenheid daartoe gunstig is, er zich op toeleggen, om zich, ten koste hunner natuurgenooten, te verrijken en te verheffen; hoe de bedriegelijke stem der vleijerij den Vorsten soms liefelijk in de ooren klinkt en de harten der Koningen tot ondeugd en onregtvaardigheid kan verleiden; hoe gevaarlijk het is, wanneer wij aan onze hartstogten den ruimen teugel vieren, en hoe verachtelijk en strafwaardig die menschen voor ons immer zullen blijven, die Gods grootheid, wijsheid en voorzienigheid miskennen; aan hun hoogmoedig gevoel van eigen waarde en doorzigt alles toeschrijven, wat zij hier goeds of nuttigs verrigten, of, geheel van godsdienst en rede verwijderd, de onschuld met voeten treden; euvel daden tot eene gewoonte, en goud dorst tot de drijfveer hun-

hunner denk- en handelwijze maken. — Wat Maria aanging, zij was altijd bij de Koningin, die in haar zachtaardig en bevallig karakter meer en meer behagen schiep, en haar met moederlijke teederheid beminde. Zij werd gedurig door Hoogstdezelve met geschenken overladen en leefde als eene jonge Vorstin. Dagelijks had zij het genoegen haren tweeden Vader te zien, en uit zijnen mond nuttige lessen op te zamelen voor haar volgend leven.

Gedurende de verbeteringen, die van tijd tot tijd in het rijk plaats grepen, werd Senex eens aan het hof ontboden, om regt te spreken over tien roovers en hunnen opperhoofd, die langen tijd, door stroo- perijen en gewelddadigheden, de naburige woestijn onveilig gemaakt, en reeds verscheidene der rijkste Karavanen geplunderd hadden. De wijze Senex had niet zoodra zijne plaats onder de regters genomen, of de gevangenen werden voorgebragt. Maar, men stelle zich zijne verwondering

voor, toen hij in deze gevangenen de Arabieren herkende, die hem en zijne jonge zwervers zoo edelmoedig hadden behandeld, en hem, door hunne goedwillige tusschenkomst, den weg naar deze stad hadden doen vinden. Hij verzocht den regters het verhoor en den voortgang van het regtsgeding uit te stellen; beval, dat men de gevangenen zou weg brengen, en het hun aan eene goede verzorging niet zou laten ontbreken. Dadelijk speedde hij zich naar den Koning en sprak hem aldus aan: « O magtige Vorst! gij roept mij om uitspraak te doen over het leven van menschen, aan wier edelmoedigheid ik mijn leven en dat van Tomas en Maria verschuldigd ben! Wij ontmoetten hen in de woestijn, toen wij niet wisten welken weg te kiezen; toen wij gebrek hadden aan het noodige levensonderhoud, en op het punt stonden van honger en kommer om te komen. Zij waren het, die ons van spijs en drank voorzagen; ons niet alleen

den

den regten weg aanwezen, maar mij en de mijnen op hunne paarden mede namen, en, op uw grondgebied, in veiligheid bragten. Het is waar, zij hadden de rooverij tot hun beroep gekozen, en plunderden, in onze tegenwoordigheid, verscheidene reizigers; maar waren ook, aan den anderen kant, jegens ons menschlievend en goedhartig; en toen het opperhoofd dezer zwervende Arabieren eens gereed stond eenen schrikkelijken moord te plegen aan den Koopman, dien gij, als de oorzaak onzer vrijspraak van het doodvonnis, dat hier eenmaal over ons, in uwen naam, werd uitgesproken, kent, was mijne tuschenkomst en de kracht mijner redenen genoegzaam om hem van besluit te doen veranderen en den ongelukkigen te sparen. Ik voor mij geloof, dat zij geene roovers uit verkiezing, maar uit noodzakelijkheid werden. Het slechte bestuur mijner voorgangers, die het volk meer oplegden dan zij konden dragen, was ongetwijfeld de

hoofdoorzaak, dat deze menschen zulk een schandelijk beroep bij de hand namen. Wat toch wordt er niet van onderdanen, die, bij het gemis van tijdelijk vermogen, en algemeen verval van handel en kunst-
vljt, door drukkende opbrengsten uitgeput worden? Wat wordt er niet van onderdanen, in tijden van regeringloosheid en gebrek aan goede, billijke wetten? Vergeef het dan, magtige Koning! dezen ongelukkigen, dat zij hunne maatschappelijke pligten vergaten, en zich aan baldadigheden en roofzucht overgaven! Spreek hen vrij van de straf, die zij te wachten hebben! Geef hun de middelen tot een eerlijk bestaan aan de hand; en, in plaats van de rust en veiligheid uws rijks te ondermijnen; in plaats van verderfelijk te zijn voor den Staat, zullen zij, zoo ik vertrouw, een deel uwer nuttigste onderdanen worden."

De Koning, getroffen door het voorstel van zijnen Minister, gaf gehoor aan deszelfs voorzigtigen raad, en liet het lot der ge-
van-

vangenen aan Senex over. Deze ging, van Tomas en Maria vergezeld, dadelijk naar hunne gevangenis; slaakte zelf hunne boeien, en vergelde alzoo de edelmoedigheid der roovers op eene verstandige en grootmoedige wijze. Aan Achmet, het hoofd der bende, gaf hij het opzicht over den in- en uitvoer der koopwaren, welken post hij met ijver en trouw vervulde. Aan al zijne afhangelingen werden mindere ambten en bedieningen toegewezen: en daar deze ook door braafheid en werkzaamheid de achting hunner stad- en landgenooten herwonnen, plukte Senex geene geringe vruchten van zijne edele pogingen ter vorming en verbetering van waarlijk ongelukkige menschen; en won ook in dezen spoedig de goedkeuring en tevredenheid van zijnen Koning.

IX^{de} H O O F D S T U K.

Door deze en andere wijze maatregelen van Senex, kreeg de geheele landstreck, binnen weinige jaren, eene geheel nieuwe gedaante; en in het gansche koningrijk werd bijna geen bedelaar meer gevonden. De Karavanen konden ook geruster heen en weder trekken, en waren beveiligd voor den aanval van zwervende Arabieren. De wetten en het bestuur des lands bevorderden het algemeene welzijn der ingezetenen en den eigendom en de regten van iederen bijzonderen onderdaan des rijks waren volkomen verzekerd. Geen wonder derhalve, dat de naam des Konings alom met eerbied werd genoemd, en vele naburige Vorsten zich beijverden om zijn voorbeeld na te volgen.

volgen. Maar geen wonder dan ook, dat Senex en zijne kweekelingen, die zich in hunne betrekkingen ook onafgebroken nuttig en noodzakelijk maakten, bij den Koning in de hoogste achting stonden en in zijne bijzondere gunsten deelden; want ook deze Vorst had het, bij ondervinding, geleerd, hoe dierbaar het bezit van trouwe en verstandige vrienden was, en hoe moeilijk en zeldzaam het is die te vinden.

Bjwa alle Vorsten, mijne lieve Lezers! deelen in het ongeluk, gelijk de meeste aanzienlyken dezer wereld, van onringd te zijn van lage vleijers, die, in plaats van hunne gebreken en verkeerdheden, op eene betamelijke en verstandige wijze, onder het oog te brengen, en hen met raad en daad bij te staan, derzelyer trotschheid, dagelijks, meer en meer aanvuren, hunne daden altijd goed noemen; en nu eens uit schandelyk eigenbelang, dan weder uit vrees voor ongenade, hunne luimen en driften ontzien en zich somtijds de grootste ver-

ne 7

nederingen, ja zelfs mishandelingen getroosten. In welke omstandigheden gij dan ook moogt verkeerén, en met welke menschen gij in betrekking moogt komen, laat de opregtheid en waarheid altijd in uwe harten wonen, en maakt het u tot eene gewoonte jegens uwe meerderen wel beleefd, eerbiedig en inschikkelijk, maar vooral ook ongeveinsd en openhartig te zijn. Hebben zij uwen raad of uwe hulp noodig, spreekt altijd naar de overtuiging van uw geweten; veinst nooit, en verbergt nimmer de waarheid; maar leent ook nooit de hand aan het volbrengen van slechte daden: zoo zult gij bij alle weldenkenden geacht en geëerd zijn, en u zelve nooit van leugentaal of valsche schaamte te beschuldigen hebben.

Eens toen Senex met de jonge lieden in eenen der tuinen des Konings wandelde; over den gelukkigen toestand des rijks en de gezegende betrekkingen, waarin zij door de Voorzienigheid geplaatst waren, sprak, en Tomas en Maria over hun voorregt
van

van door zulk eenen verstandigen en be-
 langloozen vriend als Senex was, naar
 de inspraak van hun gevoelig en dankbaar
 hart, in het breede uitweidden, voerde de
 oude man hun deze woorden te gemoet:
 « Het is waar, mijne lieve Vrienden ! God
 « heeft mij tot hiertoe, als een middel in
 « zijne hand , gebruikt, om u uit al die
 « gevaren en tegenspoeden te redden, die
 « u, gedurende uw zwervend leven, beje-
 « gend hebben; maar zijne liefde is mij
 « ook niet minder gebleken: wat hij voor
 « u was, was hij ook voor mij, en het
 « voegt mij daarom even zoowel als u Hem
 « van alles de eer te geven. Wij smaken
 « hier, in den schoot des overvloeds, al
 « die genoegens, die aanzien en grootheid
 « schenken kunnen; maar ik kan niet ont-
 « veinzen, dat, hoe dankbaar ik ook voor
 « dit alles ben, eene heimelijke zucht om
 « u nog bestendiger genoegens deelachtig te
 « doen worden, dagelijks in mijnen boezem
 « oprijst; dat de terugkeering naar uw
 « va-

« vaderland en hetgeen ik u daar hoop
 « te doen genieten, thans weêr geheel het
 « voorwerp mijner overdenking is gewor-
 « den, en ik mij dag en nacht bezig houd
 « met het beramen van plannen, dienstig
 « ter bereiking van dit eens voorgenomen
 « doel. Gij weet het, mijne jaren zijn
 « reeds verie gevorderd, en ik nader da-
 « gelijks met sneller schreden aan den eind-
 « paal mijns levens. Wie verzekert u,
 « dat, na mijnen dood, de troonsopvolger
 « des tegenwoordigen Konings, of de za-
 « menspanning van ijverzuchtige hovelingen
 « u niet uit uwe tegenwoordige betrekkingen
 « zullen stooten, en u zoo doende aan
 « nienwe en nog grootere onheilen prijs
 « geven? Het is waar, dat gij u, door
 « uw gedrag en beschaafdheid, voor Vorst
 « en onderdanen noodzakelijk hebt gemaakt,
 « en u oogenschijnlijk niets kwaads te duch-
 « ten staat; maar o, mijne lieve Vrien-
 « den! laat deze overtuiging u niet ver-
 « blinden, en u niet gerust op een pad
 « doen

« doen voorttreden, dat zoo moeijelijk en
 « gevaarlijk is. Wat vorstengunst en vriend-
 « schap der hovelingen zijn, heb ik u,
 « meermalen, voor oogen gesteld, en uwe
 « eigene ervaring heeft het zegel op mijne
 « voorstellingen gedrukt.

« Daarenboven vertrouw ik, dat de luister
 « en pracht van het hof u zullen doen ver-
 « geten, dat gij tot een edeler doel bestemd
 « zijt, en gij in de genegenheid der grooten
 « te veel uw waar geluk zult stellen! Niet
 « dat ik bij u over ongodsdienstigheid of
 « ondankbaarheid jegens het Opperwezen
 « zou kunnen klagen; maar omdat ik
 « vrees, dat alles, wat u hier omringt, op
 « uwe jeugdige harten eenen te beslissenden
 « invloed zal hebben, en u eindelijk te
 « eenemaal zal doen opzien tegen uwe
 « terugreis naar uw vaderland, dat u toch,
 « boven alle landen, het dierbaarste zijn
 « moet. — Wij hebben, onder Gods zegen,
 « hier veel nuts mogen stichten, en alles
 « op eenen oneindig beteren voet gebragt,

« dan het nog ooit geweest is ; berusten wij
 « dan daarin , en zien wij van nu af aan
 « van al de voordeelen en voorregten af,
 « die wij hier genieten. Een zeker onbe-
 « kend voorgevoel zegt het mij , dat de
 « goede God u , eenmaal , dáárheen zal
 « geleiden , waar ik u zoo gaarne zag. —
 « Ik ga nog heden den Koning mijn voor-
 « nemen mededeelen , en de noodige schik-
 « kingen maken voor ons vertrek.”

Bij het einde van dit gesprek was het
 gezelschap het paleis des Konings genaderd ,
 en Senex verliet zijne jonge vrienden ,
 om zijne werkzaamheden te hervatten.

Het valt ligt te begrijpen , hoe Tomas
 en zijne zuster in het eerst te moede waren
 over het plan van Senex. Maria ge-
 voelde dadelijk een innig leedwezen , van
 hare vriendinnen en vooral van hare ge-
 biederes , wier hartelijke toegenegenheid zij
 zoo zichtbaar ondervond , te zullen moeten
 scheiden , en dat zij haar vreedzaam en
 onbekommerd leven weder verwisseld zou
 zien

zien met eene zorgelijke en gevaarvolle reis. Maar, bij nadere inzage en overweging van alles, wat hun trouwhartige en vaderlijke vriend hun had voor oogen gesteld, gevoelde zij toch, levendig, dat het terugkeeren naar het vaderland eene allezins noodwendige en hoogst billijke zaak was; en toen Tomas, op eene verstandige en onwederlegbare wijze, met haar overwoog, hoe gelukkig zij zouden kunnen worden, indien het God behaagde, hen naar hunne geboortestad terug te voeren, en dáár datgene te doen hervinden, waarop zij zulk eene billijke aanspraak hadden, toen hij haar het middel aanwees, waardoor zij, op eene gemakkelijke en veilige wijs, de reis konden ondernemen: toen besloot Maria liever van al hare Afrikaansche betrekkingen af te zien en zoo spoedig mogelijk den terugtocht naar het vaderland te ondernemen, dan hier het gevreesde verlies van haren dierbaren vriend en opvoeder te overleven.

Senex gaf nog dienzelfden dag, volgens zijne belofte, den Koning zijnen wensch te kennen; maar deze wilde aan het verzoek van zijnen besten hoveling in het geheel geen gehoor geven. Hij billikte de wijze redenen van den grijsaard wel; maar als raadsman en vriend was hij hem te dierbaar geworden, om van hem te kunnen scheiden. Wat de jonge lieden aanging, hij had ook hen te veel noodig, te meer, daar zij, door het onderwijs van Senex, in de landtaal reeds zulke goede vorderingen hadden gemaakt. Er verliepen dus eenige dagen eer Senex het weder durfde wagen den Koning van zijn vertrek te spreken. Toen deze echter zag, dat de oude man stellig was in zijn plan, wetende, dat hij nimmer iets voornam zonder het ten uitvoer te brengen, zoo trachtte hij hem, door een ander middel van zijnen wensch te doen afzien. Hij bracht hem onder het oog, hoe het rijk zijne goede diensten noodig had, en alles onder zijn opzicht

ten

ten beste bestuurd werd; hij sprak hem van hetgene nog door hem kon verbeterd worden, en bood hem nieuwe geschenken, nieuwe bewijzen zijner hooge genegenheid aan, indien hij kon besluiten om van zijn voornemen af te zien. Maar, hoe dankbaar en gevoelig zich Senex ook betoonde voor al die blijken van goedkeuring en belangstelling, zoo legde het echter den Koning in het breede uit, wat hem bijzonder tot zijne afreise aanspoorde, en besloot met aan Zijne Majesteit nederig te verzoeken, hem vrijheid tot zijn vertrek te verleenen. De Koning zag zich dan eindelijk gedrongen, in het verzoek van Senex te bewilligen, en gaf hem verlof om het noodige voor zijne reis in orde te brengen.

Onder de personen, die Senex den Koning voorstelde, ter vervulling van zijnen hoogen post, was Achmet, van wien wij reeds gunstige melding maakten, een der eerste. Daar deze, door eene ijverige en eerlijke waarneming van zijn ambt, en zijne

zoo gunstig ontwikkelde verstandsvermogens; de meeste geschiktheid ter opvolging van Senex aan den dag legde, werd hij ook, op verzoek van zijnen wijzen en braven beschermmer, in deszelfs plaats benoemd, en al de vrienden van Achmet in nieuwe en aanzienlijker betrekkingen geplaatst. Senex beloofde zich van dezen maatregel het beste gevolg, en was daardoor reeds aanvankelijk verzekerd, dat de Koning zijn afzijn minder zou gevoelen.

Nadat de goede grijsaard zijnen post aan Achmet, en Tomas den zijnen aan zijnen opvolger hadden overgedragen, hield men zich, onafgebroken, bezig met de toebereidselen tot het aanstaande vertrek.

De Koning had order gegeven om een schip uit te rusten, dat hen naar het noordelijke gedeelte der *Roode Zee* zou overvoeren. Hij had bovendien, bevolen, dat de fijnste wijnen en de smakelijkste levensmiddelen moesten aan boord gebragt worden, opdat het hun aan niets zoude ontbreken.

Zel-

Zelfs voegde hij er eenige, zeer kostbare, geschenken bij, die bij Senex en zijne lievelingen de gedachte aan hunnen voormaligen Vriend en Heer zouden levendig houden: hij toonde derhalve ook hierdoor, hoe groot zijne genegenheid voor onze zwervers was, en hoe dankbaar zijn hart jegens hen klopte.

Eindelijk brak de dag der afreize aan. En daar de tijding van het vertrek der Europeërs reeds algemeen bekend was geworden, scheen al wat zich in de stad bevond, in rouw en droefheid gedompeld. Jong en oud, rijk en arm, vervoegden zich bij onze reizigers, om hen vaarwel te zeggen, en blijken der hartelijkste verkleefdheid en erkentenis te geven. Het was een aan-
doenlijk schouwspel. Hier vertoonden zich grijsaards, die getuigen van Senex's verstandige en belangelooze maatregelen geweest waren, en aan zijn beleid en verlichting de rust huns onderdoms, grootelyks, te danken hadden, tot in de ziel bewogen over zijn vertrek; dáár zag men jongelin-

gen, door het voorbeeld en de lessen van den edelen Tomas, tot brave burgers des rijkts gevormd, hem, met tranen in de oogen, hartelijk de hand kussen, en een roerend afscheid van hunnen algemeenen vriend nemen; ginds hoorde men de klaagtoonen der behoeftigen en noodlijdenden, die, door het vertrek van beiden, zich op eens van hulp en toevorzigt beroofd waanden. Op eene andere plaats, waar Maria zich bevond, zat de Vorstin en al hare vrouwen in diepe droefheid verzonken over het vertrek harer voorbeeldige en beminnelijke vriendin, die, door haar zacht en menschlievend karakter, alle harten aan zich had weten te verbinden: — in één woord, overal heerschte neerslagtigheid, en ieder gevoelde eene innige spijt over het vertrek der drie geachte en geliefde vreemdelingen.

Senex vervoegde zich nu voor de laatste maal met zijne kweekelingen bij den Koning en de Koningin, en nam van hen een plegtig afscheid. « Met weerzin, » aldus

dus eindigde hij, « verlaat ik u, edelden-
 « kende en verstandige Vorst! en zou, in-
 « dien nieuwe pligten mij daartoe niet aan-
 « spoorden, gaarne mijne dagen in uwen
 « dienst eindigen. Ik moet aan de stem
 « der Voorzienigheid gehoor geven, die
 « mijn vertrek eischt; en dat vertrek zou
 « mij voorzeker meer smartelijk vallen. in-
 « dien ik niet ten volle overtuigd was, dat
 « mijn opvolger u mijn gemis geheel zal
 « vergoeden, en zijn verstand en karakter,
 « in het getrouw behartigen der algemeene
 « belangen uwer onderdanen, u eenen dub-
 « belen dienst zullen bewijzen. Ik herhaal
 « u in dezen oogenblik nogmaals mijnen
 « dank voor al die onderscheiding en gun-
 « sten, mijnen kweekelingen en mij, door
 « Uwe Majesteiten te beurt gevallen. Ik zal
 « den goeden God dagelijks bidden, dat Hij
 « uw leven verlange, en zijnen dierbaren
 « zegen op u en de uwen en op al uw
 « onderdanen nederstorte: opdat uw en hun
 « geluk meer en meer bevestigd worde.

« en gij de vruchten van mijnen arbeid, tot
« in eenen gewenschten ouderdom, moogt
« plukken. »

Tomas en Maria voegden ook hunne dankbetuiging bij die van Senex, en verklaarden nimmer de genoegens te zullen vergeten, die zij in deze stad, en wel voornamelijk door de vriendschap van den Koning en zijne Gemalin, hadden gesmaakt. En nu had er eene teedere omhelzing van wederzijde plaats, waarna de reizigers, met tranen in de oogen, het paleis verlieten, om zich aan boord te begeven. Eene geheele schare van vrienden en bekenden volgde hen; en gij kunt ligt begrijpen, lieve Lezers! dat de man wien Senex en de jonge lieden de redding van hun leven te danken hadden, met Achmet, aan het hoofd dezer schare was. Het was een plegtige optocht. Geen Vorst kon van zijne dankbare onderdanen meer liefdeblikken, dan onze drie Europeërs van de dankbare Afrikanen, onder-
vin-

vinden. Het schip, voor hen bestemd, lag zeilree, en wachtte alleen naar de aankomst der aanzienlijke gasten, om zee te kiezen. Toen deze, van hunne vrienden verzeld, aan den oever gekomen waren, waar eene sloep gereed lag, om hen naar het schip over te voeren, kon Achmet zijne tranen niet langer weêrhouden. Beurtelings omhelsde hij Tomas en Maria, en viel, eindelijk, voor den eerwaardigen Senex op de kniën, wien hij, in afgebrokene bewoordingen, zijnen dank betuigde voor de onwaardeerbare bewijzen zijner vriendschap en menschenmin. Senex rigtte hem spoedig op en bragt hem onder het oog, dat hij nooit voor een mensch moest knielen, die, met het beste hart, toch nimmer meer dan zijnen plicht kan volbrengen; maar dat hij Hem van alles de eer moest geven, die het bestuur van aarde en hemel in handen heeft, en door wiens ondoorgrondelijke wijsheid en liefde, uit de grievendste rampen en tegenspoeden, ja zelfs

uit

mit het kwade het goede en edele geboren wordt. Nu verzekerde ook de Koopman, welken Senex van den dood had gered, toen Achmet gereed stond hem het leven te benemen, dat de gedachte aan zijnen redder en deszelfs voorbeeldelooze kinderen, altijd bij hem levendig zou blijven, en de vriendschap, met hen aangegaan, de waarde zijns levens verhoogde. Hierop wendde Senex zich tot al de aanwezigen; bad, met het oog ten hemel geslagen, Gods zegen en bescherming over hen en de hunnen af, en stapte met Tomas en Maria in de gereed liggende sloep, die hen dadelijk aan boord bragt.

Zoodra de reizigers op het schip waren aangekomen, gaf de Kapitein bevel om het anker te ligten en de zeilen bij te zetten; en, binnen weinige oogenblikken, verlieten onze geliefde zwervers de ree, door wind en tij begunstigd.

De avond spreidde reeds zijn donker gewaad over het halve wereldrond, en de zon

was

was reeds ter kimme gedaald, toen onze geliefde zwervers hunnen nieuwen togt begonnen; terwijl hunne vrienden, met bedrukte harten, nog aan den oever stonden, en hun eenparig een laatst vaarwel toeriepen. Eindelyk onttrok de nacht het vaartuig aan hun gezigt, en ieder keerde, in stillen weemoed verzonken, naar zijne woning, met vernieuwd besluit, om, door gedrag en handelwijze, het voorbeeld der dengdzame en onvergetelyke Europeërs, zoo veel mogelijk, na te volgen.

Xde HOOFDSTUK.

Eene aanhoudende, frissche koelte begunstigde de reisgenooten zoo zeer, dat zij spoedig de plaats hunner bestemming bereikten, waar zij eene wel uitgeruste karavaan vonden, die hen, op last van den Koning, naar *Damiate* moest brengen.

Gedurende dezen togt bejegende den reizigers geene de minste onheilen: zoodat Tomas en Maria zich, ongestoord, konden bezig houden met het beschouwen van al de schoonheden, die de streken, waar zij langs trokken, opleverden. Te *Damiate* hielden zij zich eenige dagen op, om deze vermaarde stad van *Neder-Egypte* te bezichtigen. Tomas verhaalde zijne zuster, bij die gelegenheid, hoe de Nederlanders onder Willem, den Eersten, Graaf van *Holland*, in 1219, met eene aanzienlijke magt,

magt, die stad veroverden, bij welke verovering de Haarlemmers, door beleid en dapperheid, zich gunstig onderscheidden; en dat het luiden der Damiaatjes, te *Haarlem*, uit die overwinning den oorsprong heeft ontleend, dewijl de Vorst aan die stad zilveren klokjes ten geschenke had gegeven.

Zij vonden hier een Genueesch schip, dat naar *Gibraltar* bestemd was, en gereed lag om te vertrekken. Senex beschouwde deze gelegenheid te gunstig, om daarvan geen dadelijk gebruik te maken. Hij kwam spoedig met den Kapitein overeen; en ons beminnelijk drietal verliet weldra de haven van *Damiate*, om naar *Europa* over te steken.

Deze reis was voor *Tomas* en *Maria* voorzeker de aangenaamste, die zij tot nog toe hadden ondernomen, omdat de hoop van eerlang het geliefde vaderland te bereiken, dat reeds meer en meer bij hen in waarde was gestegen, hen nu geheel en al bezielde.

Van goede kaarten voorzien, wees de
ver-

verstandige *Senex* zijnen lieven kweekelingen, gedurende den overtocht, de eilanden, die zij voorbij stевenden aan, en onderrigten hen, op nieuw, aangaande derzelver uitgestrektheid, bevolking en voortbrengselen. Zoo kortte men den tijd op eene nuttige en aangename wijs, terwijl *Tomas* en *Maria* elkander door leerzame gesprekken en opmerkingen over alles, wat zij tot hiertoe gezien en ondervonden hadden, aangenaam bezig hielden.

Maar zoo min als wij het somtijds vermoeden, dat een vreeselijk onweder zich in de verte zamenpakt, om straks, met donderend geweld, boven onze hoofden, los te breken, en de ons omringende natuur met dood en verwoesting te bedreigen; even min konden onze geliefde reizigers de tegenspoeden vermoeden, die hen, bij het naderen van *Spanje*, op nieuw, te wachten stonden.

De Algerijnen, een roofzuchtig en magtig volk, aan de noordkust van *Afrika*, waren
juist,

juist, in dezen oogenblik, in oorlog, met de Genuezen, en doorkruisten de *Middelandsche Zee*, om de schepen hunner vijanden prijs te maken; allen, die zich daarop bevonden, als gevangenen, naar *Algiers* over te brengen, en hen daar, met ketenen beladen, by eenen harden en moeilijken arbeid, het onteerende en knellende juk der slavernij te doen torschen.

Zoodra dan ook deze barbaren het schip ontdekten, waarin Senex en zijne kinderen, gerust en welgemoed, zaten te spreken over hun toekomstig geluk, maakten zij dadelijk jagt op hetzelfde; en de Kapitein, in weerwil zijner moedige verdediging, zag zich genoodzaakt, hetzelfde aan de genade der plunderzieke Afrikanen over te geven, die zich spoedig met hunnen nieuwen buit naar *Algiers* op weg begaven.

Alzoo verdween weder, eensklaps, het streelende vooruitzicht onzer reizigers, die zich nu aan nog schrikkelijker lot blootgesteld zagen, dan toen zij in de woestijn,

als behoeftigen omdoolden, en aan gebrek en kommer ter prooi gesteld waren; want niets, mijne Lezers! kan grievender en hatelijker zijn, dan in slavernij te moeten zuchten, en, onder de mishandeling eens ontmenschten en barbaarschen meesters, een leven door te brengen, erger dan dat van het redelooze vee.

Tomas en Maria hadden thans meer dan ooit de kracht van den Godsdienst noodig, om niet in de grootste vertwijfeling te vervallen. De deugdzame broeder be-
moedigde hier de geliefde zuster, zoo veel hij kon, door haar tot vertrouwen op dien eenigen Leidsman en Verzorger in den hemel op te wekken, aan wiens vaderlijke hulp zij niet vreemd waren. Senex voegde zijne wijze en vertroostende redenen daarbij, en maakte hen, bij deze gebeurtenis, op nieuw opmerkzaam op het kortstondige der aardsche genoegens, en hoe weinig men hier op eene toekomst kan bouwen, die zoo vele afwisselende beproevingen en kwel-
lin-

lingen met zich voert. Maar vooral ook spoorde hij hen aan, om naar dat hemelsche leven uit te zien, waarin geene rampen noch teleurstellingen zullen plaats vinden.

Dat echter het hart der jonge lieden met droefheid en angst vervuld werd, toen zij te *Algiers* aankwamen, en men hen, met hunnen ouden vriend, op eene wreede wijze, voortdreef, kan men gemakkelijk na-gaan: te meer, daar zij van al, wat zij bezaten beroofd, en tot den slavenstand gedoemd werden. — De overgang was te groot voor hen, dan dat zij daarover niet zouden geweend hebben. — Van het toppunt van eer en aanzien zagen zij zich, op eens, tot den laagsten stand in de maatschappij verwezen, hetgeen voor hunne gevoelige en beschaafde harten het grootste aller ongelukken zijn moest, en wel voornamelijk, omdat zij daaraan geheel onschuldig waren.

Het baatte *Senex* weinig, dat hij den roover-kapitein verhaalde, wie zij waren, van waar zij kwamen en waarheen hunne

bestemming lag. Doof voor de klaagtoonen der lijdende Christenen, en ongevoelig voor de taal des deugdzamen grijsaards, sleepte hij hen naar de marktplaats, waar men gewoon was de slaven, aan den meestbiedenden, te verkoopen.

Onder de menigte kooplieden, die zich daar, ter bezigtiging van de nieuw aangekomene Christen-honden, (een scheldnaam, welken de Mahomedanen den Christenen geven,) bevonden, was er een voornaam man, die Senex met oplettendheid gadesloeg, en in zijn eerwaardig voorkomen behagen schiep. Ook Tomas en Maria, wier edele houding en bevallig voorkomen zijne aandacht boeiden, schenen hem geene onbelangrijke wezens.

Volgens eene bestaande wet, moet de Deij, het onbepaalde opperhoofd der Algerijnen, het achtste deel van al de slaven hebben, die genomen worden; en de man, die hier onze drie ongelukkige zwervers, met zoo veel oplettendheid, gadesloeg, was de

de Raïs of havenmeester, die, in naam van dat opperhoofd, de uitlevering van het, bij de wet bepaalde, gedeelte slaven kwam voorderen. Onder deze slagtoffers nu werden Senex en zijne jonge vrienden opgenomen, en met dezelve naar het paleis van den Deij gebracht.

Bij het derwaarts gaan, nam de oude man de gelegenheid waar, om den Raïs, die hen vergezelde, op eene beleefde wijze, in de landtaal, te verhalen, wat de oorzaak was, dat zij zich op het Genuesche schip hadden bevonden, en met welk oogmerk de jonge lieden, die hij zijne kinderen noemde, zich met hem naar *Spanje* begaven. De Raïs, verwonderd over de welbespraakte tong van den grijsaard, trad met Senex in gesprek, en bemerkte spoedig, dat hij meer dan een gewoon mensch was. Toen zij aan het verblijf van den Deij waren gekomen, zonderde hij onze zwervers van de overige slaven af, en geleidde hen in een beter verblijf dan de

overigen. Deze onderscheiding bemoeedigde Tomas en Maria reeds: daar zij dezelve als een gunstig voorteecken beschouwden.

Na eenig vertoevens, kwam de Raïs, die van zijne verrigting inmiddels aan den sla-ven-opziener van den Deij had kennis gegeven, en, ongetwijfeld, ten voordeele van Senex, en Tomas en Maria had gesproken, hun berigten, dat zij spoedig hunne bestemming zouden vernemen. Kort daarop kwam ook een onder-opziener hen afhalen, om hen aan zijnen meester te vertoonen; en nu had Senex weder gelegenheid om het verhaal te hernieuwen, dat hij aan den Raïs had gedaan. De opziener hem aandachtig aangehoord hebbende, gebod, dat Maria bij de slavin-
vinnen van het serail zou gebragt worden, en dat Tomas en Senex onder zijn bevel zouden blijven.

Het kostte, intusschen, veel moeite, om Tomas en Maria van elkander te scheiden, die elkander hartelijk en teederlijk beminden,

om

om van elkander verwijderd, te kunnen leven. Met diepen weemoed drukte Thomas zijne dierbare zuster aan zijn hart en scheen haar daaraan, voor altoos, te willen kluisteren. Maria bezwoer hem, onder het storten der bitterste tranen, haar niet te verlaten, en verzekerde hem, liever te willen sterven, dan van haren geliefden broeder gescheiden te worden. Senex, hoewel in de ziel bewogen over de reine, onschuldige liefde der jonge lieden, trad echter tusschen beiden, om hen tot het afscheid te doen besluiten. Zijne wijsheid voorzag reeds de gelukkige nitzigten, die de toekomst hun opende, en hij bragt hun daarom onder het oog, hoe de Voorzienigheid de gevorderde scheiding spoedig in eene gewenschte hereeniging kon veranderen, en den dag hunner bevrijding van het juk der slavernij, doen aanbreken.

Deze wijze raad werkte gunstig op de harten van Thomas en Maria. Zij wisten dat Senex hun meermalen den besten weg

had aangewezen , en zij op zijn doorzigt veilig konden afgaan. Zij besloten derhalve in hun tegenwoordig lot te berusten , en alles aan God over te laten. Nog eens omhelsde Tomas zijne zuster , die ook van Senex een hartelijk afscheid nam , en daarop naar de plaats , voor haar bestemd , werd henen geleid.

Laat dit voorbeeld van edele broeder- en zustermin u , lieve Lezers ! te allen tijde voor den geest zweven , en bemint uwe broeders en zusters , op gelijke wijze , als Tomas en Maria elkander beminden : dan smaakt gij ook die genoegens , die zij , in elkanders bijzijn , smaakten en door elkanders liefde en genegenheid mogten ondervinden ; en zij , die over u gesteld zijn , zullen u achten en eeren , en alles aanwenden om u het leven aangenaam te maken.

XId. H O O F D S T U K.

Er verliepen eenige dagen, eer Senex gelegenheid vond, om van zijn edel karakter en voortreffelijke hoedanigheden, kennelijke blijken te geven. Hij werd met Tomas tot bijzondere huisdiensten gebruikt. Maria, daarentegen, won, door haar goed-aardig en minzaam gedrag, spoedig de genegenheid harer gebiedster, en deelde weldra in hare gunst. Menigmaal zat zij echter, in stilte, haren levensloop te overdenken, en stortte dan tranen van gevoel en dankbaarheid over de liefderijke besturing des Eeuwigen, die de duisternis, waarmede haar levensweg zoo dikwijls was bedekt geworden, toch altijd in het helderste licht had doen verkeeren. Eens, dat zij in der-

gelijke bespiegeling verzonken was, kwam hare meesteres haar overvallen, en vroeg haar, met belangstelling, naar de oorzaak harer droefgeestigheid. Maria, die geleerd had nimmer de waarheid te mogen verbergen, gaf aan hare gebiedster, die een weinig Fransch verstond, onbewimpeld, de reden harer gevoeligheid te kennen; sprak haar, zoo verstaanbaar mogelijk, over den achtingswaardigen Senex en haren geliefden broeder, en besloot, met haar te smeeken, het lot dier beide beminde personen, zoo het mogelijk ware, te verbeteren. Deze bede werd met eene vriendelijke belofte beantwoord; en nog dien zelfden dag werd Senex geroepen om drie der kinderen van den Deij, in de Spaansche en Fransche talen te onderwijzen: terwijl het Tomas, die zich op deze talen had toegelegd, vergund werd, met zijnen leermeester en vriend, in het Vorstelijke Paleis, te wonen, en Senex de behulpzame hand te bieden.

Zes maanden bragten Senex en zijne
lie-

lievelingen in hunne nieuwe betrekkingen
 door; en daar de oude man het geluk
 had, dat zijne Algerijnsche kweekelingen
 goede vorderingen maakten, genoot hij ook
 die vrijheid, waarnaar hij anders te ver-
 geefs zoude verlangd hebben. Hij maakte
 zich dat voorregt ten nutte, om met den
 Nederlandschen Consul in kennis te ge-
 raken, en bij hem op zijne vrijmaking en
 die van Tomas en Maria, aan te dringen.
 De Consul vond in het eerst zeer veel
 zwarigheid in het voorstel van Senex;
 maar, daar hij van ter zijde hoorde, hoe
 waardig zich deze van zijnen post kweet,
 en de Deij zelf over hem tevreden was,
 waagde hij het, eindelijk, dien Vorst den
 wensch des grijsaards bekend te maken, en
 om de verlangde bevrijding te verzoeken.
 Gelukkigerwijze verscheen er een gunstig
 tijdstip, om dat plan ten uitvoer te bren-
 gen. Een Nederlandsch schip, met de ge-
 wone geschenken aan den Deij van *Algiers*,
 ter instandhouding van den vrede met
 de-

dezen zeeschuimer, bevracht, naderde de
 Afrikaansche kust; en daar de Consul, bij
 het aanbieden dier geschenken, gewoonlijk
 tegenwoordig was, dacht hij, dat die gele-
 genheid het best geschikt zou zijn, om den
 voorgenomen' voorslag te bewerkstelligen.
 De dag der gehoorgeving aan de Neder-
 landsche gezanten, brak eindelijk aan, en
 de Consul wendde zich, na den afloop der
 plegtigheid, tot den Derj, om de vrijheid
 van Tomas en Maria en den goeden
 Senex te verzoeken. De trotsche Monarch
 wilde niet dadelijk in het verzoek des Con-
 suls bewilligen: toen echter deze zijne
 bede verdubbelde, en de lotgevallen der
 ongelukkigen, met de levendigste kleuren,
 afschilderde; hunne volkomene onschuld
 bewees, en dat zij inwoners van een land
 waren, dat met het Algerijnsche hof in de
 vreedzaamste verstandhouding leefde, stond
 hij eindelijk zijn verzoek toe, onder be-
 ding, dat Senex zijne kinderen nog twee
 maanden zou onderwijzen, en hun een ge-
 schikt

schikt middel, tot verdere ontwikkeling hunner geestvermogens, aan de hand geven.

Hoe hoog de blijdschap van Tomas en Maria klom, toen zij dit gezegende nieuws vernamen, kan men ligtelijk beseffen. Er moest, wel is waar, nog eenigen tijd verloop, eer zij de reis naar het vaderland konden hernemen; maar deze tijd zou hun nu ook minder lang vallen, en het vooruitzicht op den gewenschten togt, hun den arbeid minder zwaar en verdrietig maken: ja hen zelfs aansporen, om dien, met opgeruimdheid, te volbrengen. Zij gevoelden daardoor reeds minder het knellende juk der slavernij, hoewel het nog geheel op hunne schouderen rustte; en zij legden zich, des avonds, bemoedigder en tevredener op hunne legersteden neder: wetende, dat de volgende dag hen eene schrede nader aan het doel hunner wenschen zou brengen.

Senex beïjverde zich, om aan den wil van den Deij te voldoen, en was zoo gelukkig te zien, dat zijne discipelen eene
groo-

groote geschiktheid hadden tot het leeren dier talen , welke hij hun moest onderwijzen. Op het einde van den bedongen' tijd gaf hij hun , in geschrifte , eene zeer doelmatige en geschikte handleiding , ter verdere beoefening van alles , wat zij , in hunne betrekking , noodig hadden te weten , en waardoor zij eenmaal eenen zeer hoogen trap van beschaving konden bereiken.

Zoo waren dan eindelijk de dagen der slavernij voorbij gevlogen , en brak het uur der verlossing voor onze zwervers aan.

Het Nederlandsche schip , dat met de gezanten weder naar het vaderland keerde , was voor hen het middel , om hunnen geliefden geboortegrond te bereiken. De Consul had , door zijne voorspraak , die gelegenheid gevonden , en toonde duidelijk , hoe hem de bevrijding van zijne landgenooten ter harte ging , en hoe veel deel hij in hun lot nam.

De Deij schonk Senex , ten blijke zijner

te =

tevredenheid, eenige kostbare zijden stoffen, en vier honderd gouden zechinen. Maria ontving mede verscheidene fraaije geschenken, en Tomas werd door de kinderen van den Algerijnschen Monarch, op eene vereerende wijze, schadeloos gesteld, voor de moeite en zorgen, te hunnen nutte, aangewend: zoodat hun de geleden verliezen rijkelijk vergoed werden, en hun vertrek van *Algiers* eene bron van milden zegen was.

Na hartelijke dankzeggingen aan den Consul, die zoo veel voor hen gedaan had, werden zij, op hunne bede, in het verblijf van den Deij gebragt, wien Senex zijne nederige erkenenis betuigde, voor de verleende vrijheid en al de goedheden, die hij en de zijnen, gedurende hun verblijf te *Algiers* hadden ondervonden. Zij begaven zich hierop aan boord van het ter reede liggende schip, en verlieten eerlang, met Gods hulp, vergenoegd, eene stad, die Tomas en Maria, met ontroe-

roering en huivering, waren binnen getreden.

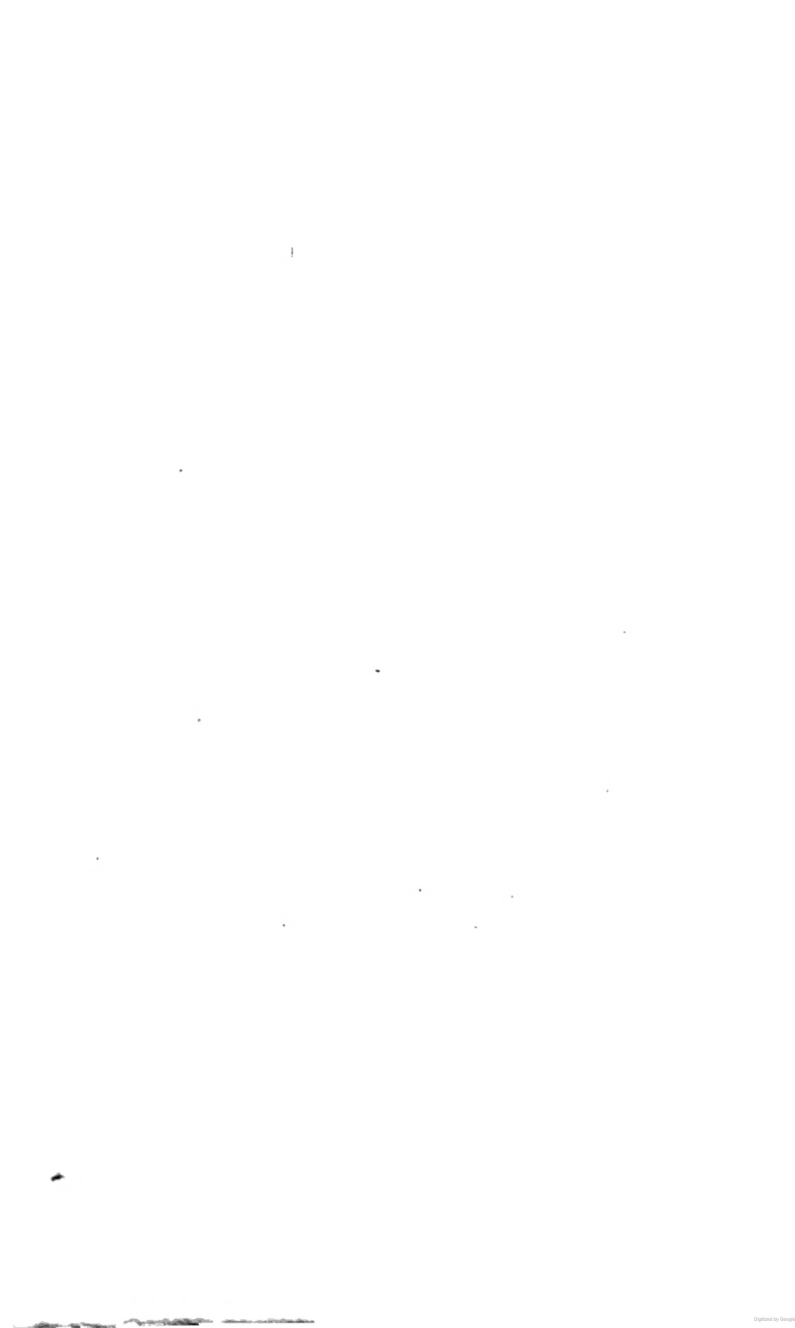
Gedurende de eerste dagen hunner reis, hadden zij veel tegenwind: waarom zij niet zoo spoedig de *Straat van Gibraltar* bereikten, als zij wel gewenscht hadden. Toen zij deze echter waren doorgezeild, veranderde de wind en scheen hen, met dubbelen spoed, naar de plaats hunner bestemming te willen voortstuwen. Tomas wendde nog eens, met sidderend herdenken, zijne oogen naar den Afrikaanschen uitboek, waar hunne onvergetelijke en menigvuldige rampen eenen aanvang hadden genomen, en dankte nu, met een diep getroffen hart, den eeuwigen Weldoener, die hem met zijne zuster dáár uit de kaken des doods gered, en tot dezen nooit gedachten staat van geluk had gebragt. *Portugal* en *Frankrijk* lagen spoedig achter hen, en de kusten van het dierbare Vaderland vertoonden zich weldra van nabij. Nog maar weinige uren moesten er verloopen, en dan

dan drukten zij den geliefden geboortegrond, die hen nu meer waard was geworden dan alle oorden der wereld. Reeds wendde men den steven naar het Zeeuwsche strand; reeds onderscheidde men de torens van de Zeeuwsche eilanden; reeds naderde men de haven van *Hellevoetsluis*, en... nu klonk het: Welkom in het vaderland! uit aller mond. — Zoodra men op de reë was aangekomen, het anker was gevallen, en de sloepen waren uitgezet, begaven de passagiers zich naar wal, en niemand van hen was blijder en tevredener dan onze jonge zwervers, toen zij den grond betraden, dien zij nimmer gedacht hadden, na verloop van bijna negen jaren, weer te zullen zien.

XIII. HOOFDSTUK.

Het was een buitengewoon schoone zomermorgen, toen de reizigers te *Hellevoetsluis* aankwamen. Geen wolkje ver-
toonde zich aan den hemel, en de koesterende zon schoot hare gloeiende stralen op het dorstende aardrijk neder. Senex begreep het best te zijn, dat zij hier den dag doorbrengen, en den volgenden morgen naar *Rotterdam* zouden vertrekken. Zij namen dus hunnen intrek in een der voor-
naamste logementen, waar de oude man het middagmaal voor hem en zijne reisge-
nooten bestelde, die een buitengemeen behagen schiepen in de drukte, die hier, door het aankomen en vertrekken van vele reizigers plaats vond. Des namiddaags deden zij nog eene kleine wandeling in de om-
streken van *Hellevoetsluis*, en bragten den avond in genoegelijke gesprekken, over
hun-

hunne gelukkige aankomst in het vaderland, en alles, wat zij ondervonden hadden, door. Het was hun in langen tijd niet gebeurd, zich, zoo vergenoegd en opgeruimd, ter rust te begeven, als thans. Tomas kon echter, door de gedachte aan zijn toekomstig lot, niet zoo spoedig inslapen. De onzekerheid, hoe het verder met hem en zijne zuster zou afloopen, deed in zijnen geest velerhande gissingen ontstaan, die zich reeds voor hem verwezenlijkten.. En toen eindelijk de slaap zijne oogen look, had hij eenen zeer zonderlingen droom, dien wij niet kunnen nalaten onzen Lezers mede te deelen. Hij droomde, met Senex op eenen hoogen heuvel te zijn, waar de oude man hem over de bijzondere wegen, die de Voorzienigheid met hem gehouden had, ernstig onderhield. En toen deze dus bezig was met hem te spreken, veranderde plotseling de gedaante van den grijsaard in dien van eenen schoonen jongeling; zijne gewone kleeding

werd met een hagelwit gewaad, dat zijn geheel ligchaam bedekte, verwisseld; en hij zag, in plaats van den ouden Senex, eenen Engel voor zich staan, die hem aldus aansprak: « Vrees niet, mijn vriend! en « zijt niet verwonderd over de gedaante- « verwisseling, die gij mij hier ziet aanne- « men! Wees dankbaar jegens het Opper- « wezen, dat mij tot u gezonden heeft, om « de verraderlijke ontwerpen van uwen « laaghartigen voorgd te verijdelen. Ik ben « dezelfde, die uw leven en dat uwer zus- « ter redde, toen gij op het punt stondt, « uw graf in de golven te vinden. Ik heb « u, door al de rampen en tegenspoeden, « die gij, gedurende negen jaren, onder- « vondt, tot dien staat van geluk gebragt, « welke u thans te beurt valt, en zal u op uwen « verderen levensweg geleiden en besturen, « tot dat gij het loon voor uwe doorge- « stane beproevingen zult ontvangen heb- « ben. Zijt dus niet noodeloos bekom- « merd over hetgeen nog voor u verbor- « gen

« gen is; maar laat ook in dezen de zorg
 « aan God over, wien gij alles te danken
 « hebt. Gij zult, door verdere ervaring,
 « de deugd in al hare waarde zien uit-
 « blinken, en op de boosheid zegepra-
 « len. Spoed u naar uwe geboortestad,
 « dáár wachten u nieuwe tooneelen van
 « blijdschap en aandoening; dáár wordt
 « uwe komst met verlangen te gemoet ge-
 « zien, en kunt gij de tranen eens onge-
 « lukkigen afdroogen, die gereed staat, om
 « deze wereld te verlaten. Vaarwel! Dat
 « die zelfde broederliefde, die u, tot hier-
 « toe heeft bezielde, ook voortaan in uw
 « hart wone, en de beoefening van Gods-
 « dienst en deugd door al uwe daden blij-
 « ke!” — Hier zweeg de Engel, en ver-
 dween. T o m a s ontwaakte, hevig geschokt,
 door dezen zonderlingen droom, en dacht
 over het raadselachtige, dat de hemelsche
 geest hem had medegedeeld, onafgebroken
 na. Het was hem nu onmogelijk, om den slaap
 weêr te vatten, en zoodra de morgenstond

aanbrak, stapte hij van zijne legerstede, en kleeedde zich, na eerst zijn gewoon morgengebed tot God opgezonden te hebben. Senex en zijne zuster waren ook weldra opgestaan; maar Tomas deelde alleen aan Maria, in de afwezigheid van den ouden man, zijnen geheimvollen droom mede. Zij spraken beiden, bij die gelegenheid, over datgene, waarover zij dikwijls met elkander hadden gesproken, namelijk: over de opzettelijke achterhoudendheid van Senex, in het vermelden van de oorzaak en het doel zijner reis. Zij hadden het tot hiertoe niet durven wagen, hunne nieuwsgierigheid, door vragen, te bevredigen. Nu echter begreep Tomas, dat het meer zou passen, van Senex, dienaangaande, eenige opheldering te verzoeken. Ook werd hij daartoe te meer aangespoord, door den droom, dien hij, in den verloopenen nacht, gehad had. Zoodra hun vriend dus weder binnen gekomen was, en men zich met het ontbijt bezig hield, bragt Tomas het gesprek

spreek nog eens op hunne eerste reis, en gaf Senex toen zijnen wensch te kennen, om van hem het oogmerk zijner reis naar *Suriname*, eindelijk eens, te mogen vernemen. Senex glimlachte en antwoordde hierop, dat hij over de groote bescheidenheid der jonge lieden, in het opsporen van zijne bijzondere aangelegenheden, altijd zeer tevreden geweest was, en hen, om die reden, thans aangaande datgene, wat zij regt hadden, te mogen vragen, niet onkundig wilde laten. « Menigmaal, — voer hij voort, — ben ik zelve verwonderd geweest, over de bijzondere leiding « der Voorzienigheid, die mij zoo zichtbaar « heeft uitgekozen, om uw beschermer en « leidsman te zijn. De rede, echter, waar- « om ik mij naar *Suriname* op reis begaf, « is zeer eenvoudig. Nadat ik, in mijne « jeugd, door mijnen vader, tot het vak « der geneeskunst was opgeleid, en daarin « reeds gewenschte vorderingen had ge- « maakt; maar, door zijnen vroegtijdingen

G 4

« dood,

« dood , mij genoodzaakt zag , de studie
 « te verlaten , en voor mijne moeder het
 « brood te winnen , begaf ik mij op een
 « voornaam kantoor te *Amsterdam* , waar
 « ik , door mijne vlijt , spoedig , zoo veel
 « won , als ik noodig had , ter voorzie-
 « ning in onze behoeften. De dood ont-
 « nam mij echter ook weldra deze dier-
 « bare vrouw ; en nu ging ik , voor ver-
 « schillende huizen van negotie , reizen ,
 « Door eene veeljarige ondervinding , ver-
 « kreeg ik de vereischte kundigheden in
 « den handel , en begaf mij , eindelijk , in
 « mijn zes en twintigste jaar , naar *Suriname* ,
 « ter beproeving van mijne fortuin. Deze
 « onderneming gelukte mij zoodanig , dat ik
 « binnen korten tijd , daar een gewenscht
 « vermogen bijeen bragt , met hetwelk ik
 « naar mijn Vaderland , dat ook het uwe
 « is , terugkeerde , om daar , mijne zaken
 « voort te zetten. Ook dit voornemen viel
 « naar wensch uit , en ik had alzoo dui-
 « zende redenen om den goeden God , voor
 « zij-

« zijnen milden zegen , op al mijne onder-
 « nemingen te danken. Maar gelijk gij in
 « uw leven rijkelijk ondervonden hebt , hoe
 « weinig men in deze wereld op duurzaam
 « geluk kan rekenen , zoo ondervond ik ook
 « eenmaal , in mijne betrekkingen , ontelbare
 « rampen en tegenspoeden. Een man , wien
 « ik mijn volkomen vertrouwen geschonken
 « had , en , door zijne bekwaamheden , als
 « mijnen kompagnon had aangenomen , was
 « de oorzaak van mijnen ondergang. Op
 « zekeren tijd , dat ik eene reis door *Duitsch-*
 « *land* en *Frankrijk* deed , ter uitbreiding
 « mijner Negotie , liet deze zich , door den
 « verleidenden effekten - handel , uitlokken ,
 « om , op het voetspoor van zoo vele waag-
 « halzen , de fortuin te dwingen. De kans-
 « rekening mislukte , en ik vernam , buiten-
 « 's lands , dat mijn kantoor een zeer groot
 « bankeroet had gemaakt. IJlings spoedde
 « ik mij naar huis , maar te laat ! Mijn
 « kompagnon had de vlugt genomen , en
 « zich meester gemaakt , van een aanzienlijk

« gedeelte mijner bezittingen. Door de
 « goedheid mijner crediteuren, trof ik een
 « billijk accoord, dat echter voor mij altijd
 « hoogst nadeelig was; en van alles, wat
 « ik had bezeten, bleef mij nu ter naau-
 « wernood zoo veel over, dat ik kon blij-
 « ven leyen. Te eergierig, om bij anderen
 « hulp te zoeken, en, hoewel tot jaren ge-
 « komen, nog te wel in staat om mijn
 « brood te verdienen, besloot ik andermaal
 « naar *Suriname* te gaan, om te zien of
 « de Voorzienigheid mij daar, op nieuw,
 « wilde zegenen. Mijne veelvuldige betrek-
 « kingen in de *West*, deden mij hopen,
 « dáár te zullen vinden, wat ik in *Am-*
 « *sterdam*, naar mijn inzien, te vergeefs
 « zou gezocht hebben. En ziet daar de
 « oorzaak der reis, die mij met u in kennis
 « bragt, en, in Gods hand, het middel
 « ter uwer redding werd.

« Er blijft mij nu alleen nog over, om
 « u ter plaatse uwer bestemming te bren-
 « gen; daar te onderzoeken, wat er van
 « uwen

« uwen Voogd geworden is, en naar mid-
 « delen om te zien, ter vestiging van uw
 « bestaan. De naam, onder welken gij mij
 « tot hiertoe gekend hebt, was slechts aan-
 « genomen: ik begreep, dat het niets af-
 « deed, hoe gij mij noemdet. Thans moet
 « die vermomming ophouden: mijn ware
 « naam is Vroomberg.»

Met ontroering en verbazing, hadden
 Tomas en Maria, het verhaal van den
 grijsaard aangehoord, en werden nu nog
 sterker overtuigd, dat er een God in den
 hemel is, die alles tot het beste einde
 doet zamenloopen. Zij beloofden, van
 hunne zijde, ten blyke hunner erkentelykheid
 en vriendschap, hem, ook in het vervolg,
 als hunnen Vader te zullen beschouwen,
 en voor zijn bestaan even zoo te willen
 zorgen, als hij voor hen altijd gezorgd had.
 En nu begaven zich de jonge lieden, met
 hunnen vriend, op reis naar hunne ge-
 boortestad.

XIII^{de} H O O F D S T U K.

Met tranen van blijdschap in de oogen, reden zij de poort te *Rotterdam* binnen; maar die blijdschap werd eenigzins door aandoening verbitterd, toen zij de straat doorkwamen, waar het huis van hunnen overledenen vader stond. Nog dienzelfden dag deed *Vroomberg* onderzoek naar hunnen voormaligen voogd, en vernam, dat hij nog leefde; maargevaarlijk ziek lag. Hij spoedde zich naar *Tomas* en *Maria*, om hun dit berigt mede te deelen, die het raadzamer vonden, dat hun vriend, het eerst, met hem ging spreken, en hem van hunne aankomst verwittigde. *Vroomberg* nam deze taak volgaarne op zich, ging naar het huis van den Heer *S.*, en vond dezen, werkelijk, op zijn doodbed. Zoodra de stervende van den braven *Vroomberg* had vernomen, dat de kinderen van den Heer *Grammon* niet al-

alleen nog in leven, maar zelfs in de stad waren, voelde hij zijne krachten op nieuw herleven; rigtte zich op, en riep in ver-voering uit: « O God! welk eene onver-« diende zaligheid doet gij mij in deze laatste « oogenblikken genieten! » Vervolgens zich tot Vroomberg wendende, verzocht hij hem, spoedig, de ongelukkige kinderen van zijnen overledenen vriend bij hem te brengen: opdat hij geruster de eenwigheid mogt instappen. Tomas en Maria kwamen dan ook weldra, van hunnen redder vergezeld, bij hunnen gewezenen voogd. Maar welk een aandoenlijk schouwspel had hier plaats! De man, die hier aan den rand des grafs genaderd was, had zijnen dood aan de folteringen van een wragend geweten te danken. Eenige jaren had hij het, door de verblindende fortuin, tot zwijgen kunnen brengen; maar eindelijk was het ontwaakt, en deed hem de schrikkelijkmste verwijten. Hij zag, dagelijks, in zijne verbeelding, de ongelukkige weezen,

van

Van wier dood hij zich overtuigd hield, voor zich, wraak eischende over zijne slechte handelwijs, en den vloek des hemels over hem inroepende. Hij hoorde dagelijks hunnen overledenen vader, tegen hem getuigen, en hem de namen van moordenaar zijner kinderen, en roover hunner bezittingen, toevoegen; en waar hij ging en waar hij was, overal vertegenwoordigde zich deze akelige en onverduurbare gedachte voor zijnen geest. Ja geene schatten, geene verstrooijingen der wereld waren meer in staat, hem rust en tevredenheid te verschaffen.

Met eene afgebrokene, bevende stem sprak hij Tomas en Maria aan, en scheen daardoor lucht te scheppen in den geprangden boezem. « Dierbare kinderen! — zeide hij — ik mag u dan, voor mijnen « dood, weder zien, en mij nog eenige « oogenblikken verlustigen in uw leven: « want reeds lang waande ik u onder de « afgestorvenen! Ik mag u, vóór mijne
« ver-

« verschijning voor Gods geduchten rechter-
 « stoel, nog rekenschap geven van mijn ge-
 « houden gedrag, en u datgene ter hand
 « stellen, wat u regtvaardig toekomt! Waar-
 « om zoude ik het voor u verzwijgen, en
 « u op mijn doodbed niet openbaren, dat
 « ik, eenmaal, o, zie mij zoo niet aan! —
 « het helsche voornemen koesterde, om uw
 « geheel vermogen tot het mijne te maken,
 « en u, door eene voorgegevene reis, van
 « uw vaderland te verwijderen? Waarom
 « zou ik het voor u verzwijgen, nu ik ge-
 « reed sta, voor den Hartekenner te ver-
 « schijnen; dat ik mij in uwen dood, toen
 « de tijding van het verongelukte schip te
 « mijner kennisse kwam, verheugde, om
 « meer onverhinderd uwe bezittingen naar mij
 « te kunnen nemen? Maar de Wreker der
 « ongerechtigheid heeft mij voor dat voor-
 « nemen en die goddelooze blijdschap zwaar
 « doen boeten! Mijn geweten heeft mij
 « aangeklaagd, en mij, sedert twee jaren,
 « aan de hevigste angsten en wroegingen
 « ter

« ter prooi gelaten. Ik heb duizende tra-
 « nen gestort over mijn zondig en doem-
 « waardig gedrag; eene doodelijke kwijning
 « heeft mij aangegrepen, en ik sidderde,
 « op dit mijn sterfbed, reeds eenen ge-
 « ruimen tijd, voor het oogenblik mijner
 « ontbinding! Duizendwerf heb ik u in het
 « leven terug gewenscht, om u uw ver-
 « mogen, dat ik nog bezit, terug te mogen
 « geven. Ik heb mij uitgeput in gebeden,
 « om genade en ontferming bij God; en
 « van zijne wonderdoende hand bemoediging
 « in mijn lijden afgesmeekt. Die bemoediging
 « schenkt Hij mij thans, gedeeltelijk, door
 « uwe terugkomst; en ik wil mij dan ook
 « nu van het pak ontlasten, dat mij nog zoo
 « zwaar op het harte drukt. Neemt dezen
 « sleutel! In gindsche geldkist vindt gij
 « alles, wat ik bezit.... Er is meer dan ik
 « u schuldig ben, maar niet genoeg om u
 « de rampen en onheilen te vergoeden, die
 « gij, door mijn toedoen, geleden hebt.
 « Uwe bloedyerwanten zouden, volgens
 « mij-

« mijnen hatersten wil, al mijn vermogen
 « geërfd hebben. Nu zijt gij mijne erfge-
 « namen. En.... God, wiens.... lief....de
 « ik thans.... zoo tref....send ondervind,
 « zal.... mijner.... arme ziel, hoop ik....
 « gena....dig wezen!”

Gcheel vermoeid en verzwakt, zonk de stervende op zijn bed neder; en eene algemeene stilte heerschte onder al de aanwezigen. Tomas en Maria waren diep bewogen met het lot van den ongelukkigen, en tranen van gevoel biggelden langs hunne wangen. Vroomberg brak het eerst de stilte af. « Lof en dank, o goedertierene, « wijze God! — riep hij uit! — Gij « hebt ook mijne gebeden verhoord! Schenk « vergeving aan den boetvaardigen zondaar, « wien Gij thans zoo veel geluk bereidt, « en laat deze aandoenlijke gebeurtenis in « onze harten, en in de harten van allen, « die dezelve zullen vernemen, met onuit- « wischbare letteren, gegriffeld blijven!”

Tomas reikte den Heer S. de hand,

H

druk-

drukte de zijne, en verklaarde hem, dat hij en zijne zuster hem, van ganscher harte, al het ongelijk vergaven, dat hij hun had aangedaan; terwijl hij hem dank betuigde voor zijne gunstige beschikking te hunnen behoeve. Nadat de gemoederen een weinig tot bedaren gebragt waren, en de zieke eenige uren had uitgerust, moest Tomas hem, op zijn dringend verzoek, zijne lotgevallen verhalen, hetgeen deze, hoe ongaarne ook, volbragt. En nu werd de Heer S. met het karakter en de denkwijze van den voorbeeldeloozen Vroomberg bekend, wien hij, voor zijn waarlijk Christelijk gedrag jegens Tomas en Maria, vurig dankte.

Den volgenden morgen ontsliep de gewezene voogd in de armen van Maria, in het vaste geloof aan Gods ontfermende liefde in zijnen verhoogden Zoon, en in het volle vertrouwen op de uitdelging zijner zondenschuld, door de verdiensten van den gezegenden Verlosser.

Tomas was nu zijn twee en twintigste en
Ma-

Maria haar negentiende jaar ingetreden ; en door de erfenis van hunnen vader en den Heer S. hadden zij beiden een aanzienlijk vermogen verkregen. Te weinig bekend met de beheering van gelden , begrepen zij het voorzigtiger te zijn , Vroomberg tot hunnen rentmeester te benoemen , die beter wist dan zij , wat de zekerste weg ter belegging van hun kapitaal was. De oude man nam in die benoeming volkomen genoegen , en zag zich hierdoor , als van zelve , aan het toekomstige lot zijner vrienden verbonden. Met ijver kweekt hij zich van zijnen nieuwen post ; deed echter zelden iets , in zijne betrekking als zaakwaarnemer , zonder de toestemming van Tomas en Maria.

Toevallig werd , na verloop van drie maanden , het huis van hunnen overledenen vader te koop aangeboden , en Vroomberg meende voor de jonge lieden geene betere gelegenheid te zullen vinden , om zich in *Rotterdam* neder te zetten , dan

hetzelve voor hen te koopen. Met vreugde en aandoening namen zij bezit van dat dierbare verblijf hunner kindschheid; en Tomas ving daar, eerlang, eenen uitgebreiden handel aan.

Eenige bekenden hunner jeugd hadden, middelerwjl, de gelukkige terugkomst der oude speelgenooten vernomen, en trachtten de vriendschap hunner kindsche dagen, met hen weder aan te knopen. Onder deze bevond er zich een, aan wien Tomas, te voren, meer bijzonder gehecht was geweest, en die thans, als Geneesheer te *Rotterdam*, een gelukkig en voordeelig bestaan had gevonden. Zijn karakter was even beminnelijk, als dat van Tomas; en de oude verstandhouding werd daardoor spoedig verlevendigd. Hij was nog ongehuwd, en leefde met zijne zuster Sofia, een meisje van uitstekende hoedanigheden. Zoo dikmaals de bezigheden van Doctor Schouw (dit was de naam van den voormaligen schoolmakker) het toelieten kwam

kwam deze zijnen vriend bezoeken; en menige genoegelijke avond werd, daardoor, in het bijzijn van Vroomberg en Maria gesleten.

De zaken van den jongen Grammon gingen naar wensch; en dit verschaft hem eene opgeruimdheid van geest, die in al zijne gesprekken en handelingen doorblonk. Gevoelig over den milden zegen, welken hij van den goeden God ondervond, wilde hij zijne blijdschap over zijne gelukkige terugkomst in het vaderland, en de gunstige verbetering van zijn lot, door een plegtig vriendenfeest, aan al zijne bekenden kenbaar maken. De zeventigste verjaardag van Vroomberg, die, binnen kort, zou gevierd worden, scheen hem daartoe het geschiktste tijdstip, omdat deze brave man aan de oorzaken van dit feest zoo veel deel had. Een aantal vrienden en vriendinnen werd, tegen den bepaalden dag, uitgenoodigd ten huize van den Heer Grammon; en onze goede Doctor en

zijne bevallige zuster werden natuurlijk niet
 vergeten. Maria zorgde, dat alles in ge-
 reedheid was, om de gasten, op eene luis-
 terrijke wijze, te ontvangen; en de oude
 Vroomberg smaakte op dezen zijnen ge-
 boortedag eene blijdschap, die hem in vele
 jaren niet was te beurt gevallen. Het
 huis van den jongen Grammon en zijne
 lieve zuster scheen, op dien heugelijken
 dag, een tempel, aan onvervalscht en waar-
 genoegen gewijd. Ieder der aanwezigen be-
 ijverde zich, om bij te dragen tot eenstem-
 mige vreugde en gulle vriendschap; en al
 de genoodigden toonden een ruim deel te
 nemen in het gelukkige lot van den goeden
 en regtschapenen gastheer. Tomas had,
 aan tafel, zijne plaats naast de zuster van
 zijnen halsvriend gekozen, die aan de zijde
 van Maria was gezeten. De edeldenkende
 grijsaard scheen tot de jongelingsjaren te-
 ruggekeerd te zijn; hij was het zout van
 het gezelschap, en vermaakte al de aanwe-
 zigen door ongedwongene en geestige
 scherts.

scherts. Tomas liet de gelegenheid, om hem, met het beleven van dezen gedenkwaardigen stond, met eenen hartelijken feestdrank, geluk en zegen te wenschen, niet voorbijgaan; en al de gasten herhaalden zijne ongeveinsde bede, als uit éénen mond: ja de feestzaal weêrgalmde van den algemeenen juichtoon, bij het drinken van Vroombergs welzijn. Gevoelig aangedaan over de welmeenende blikken van belangstelling in zijn verhoogd levensgenot, beantwoordde de jarige man de hartetaal van zijnen pleegzoon op eenen treffenden en welsprekenden toon, en eindigde met dankzegging aan het weldadige Opperwezen, dat hem, op een zoo rijkelijk met doornen bezaaid levenspad, menigmaal de schoonste vreugdebloemen had doen plukken, en hem, met zijne kweekelingen, den tempel van aardsch geluk en zaligheid had doen binnen treden. — Tot laat in den nacht bleef het gezelschap bijeen; en niemand der gasten verliet Grammons huis,

zonder de betuiging, dat Vroombergs jaarfeest, langen tijd, de zoetste herinnering zou opleveren.

Intusschen had de kennismaking, tusschen Maria Grammon en Sofia Schouw, ten gevolge, dat eene naauwe vriendschap deze beminnelijke meisjes spoedig aan elkander verbond. Sofia deelde met hare vriendin, genoegzaam, in hetzelfde lot: beider ouders waren overleden, hoewel zij het voorregt had gehad, haren geliefden vader tot aan haar twintigste jaar te bezitten, en, gedeeltelijk van hem zelve, gedeeltelijk onder zijn opzicht, eene beschaafde en deugdzame opvoeding te genieten. Wat haar tijdelijk vermogen aanging, daarin stond zij, met hare vriendin, op verre na, niet gelijk; want haar goede vader had haar meer wijze lessen en liefderijke vermaningen dan geld nagelaten. Zij had, echter, alle reden van tevredenheid met haren stand: doordien haar broeder, wiens huishouding zij ophield, in alles voor
haar

haar zorgde, en door eene uitgebreide praktijk, in eenen meer dan gewoon burgerlijken kring, kon leven. Tomas, die door den vriendschappelijken omgang der beide meisjes, van tijd tot tijd, gelegenheid had Sofia te zien en met haar karakter en hare denkwijze bekend te worden, vond in de zuster van zijnen vriend, zoo vele goede en edele hoedanigheden, dat hij, door een huwelijk met dit meisje, zijn geluk, in allen deele, meende te zullen volmaken. Hij trachtte zich daarom van hare gene- genheid jegens hem, te overtuigen; en toen hem dit gelukt was, ontstond er weldra eene meer dan vriendschappelijke verbindtenis, tusschen hem en Sofia. Doctor Schouw dacht even zoo over Maria, als Tomas over zijne zuster; en ziet daar een dubbel huwelijk, onder de beide vrienden, tot stand gebracht.

De echtelijke vereeniging der twee paren had, na verloop van drie maanden, plaats. Dezelfde vrienden en vriendinnen, die het

jaarfeest van den edelen Vroomberg hadden helpen vieren, deelden, met de neven en nichten der jonge echtgenooten, op nieuw, in een feest, dat den grond legde, tot Grammons huisselijk heil en dat zijns vriends.

Na verloop van drie jaren, smaakte Grammon het voorregt, zijn gezin met twee lieve kinderen, eenen zoon en eene dochter, vermeerderd te zien; Doctor Schouw zag daarentegen, zijn huwelijk slechts met één meisje gezegend. De blijde moeders, gelukkig door het bezit harer beminde telgjes, kwamen bijna dagelijks bijeen, om elkander deelgenooten dier genoegens te maken, die haar nu te beurt vielen. Tusschen de behuwdbroeders, bleef ook die hartelijke vriendschap en genegenheid in stand, welke de zuiverheid hunner gevoelens, en de reinheid hunner beginselen kenmerkten. Maar, onder al dat genot, vertoonde zich, eensklaps, aan Grammons hemel eene donkere wolk, die het zonlicht

licht van zijn genoegens, eenigen tijd, scheen te zullen verduisteren. De oude Vroomberg werd, door een plotseling verval van levenskrachten, aan zijne legerstede geboeid. Hij had Grammon, tot hiertoe, in zijnen handel, de behulpzame hand mogen bieden, en was door raad en daad de steun zijns vriends geweest. Die genoegelijke taak liep nu ten einde; en de dood trad langzaam nader, om den godvruchtigen menscheuvriend van zijnen aard-schen post af te lossen, en zijne ziel in een beter leven over te voeren. Te vergeefs wendde Doctor Schouw al de middelen zijner kunst aan, om ook zijnen vriend in het land der levenden te behouden. Te vergeefs trachtte Sofia hare zorgen, in het oppassen van den voorbeeldeloozen opvoeder haars echtgenoots, te verdubbelen, en, door verkwikkend voedsel, zijne krachten te herstellen: de dag zijner ontbinding was eindelijk aangebroken. Met een diep getroffen hart,

hart, stonden Vroombergs vrienden en vriendinnen aan zijn sterfbed. Het was hem, den vorigen dag, nog vergund geworden, over sommige onafgedane zaken, met Grammon, geregeld, te kunnen spreken, en hem, voor het vervolg, inlichtingen mede te deelen, die hem voorzeker nuttig zouden zijn. Nu nam hij een plegtig en hartelijk afscheid, van zijnen geneesheer en deszelfs zuster, en sprak tot Tomas en Maria, voor de laatste maal, in deze bewoordingen: « Ik heb
 « dan, lieve kinderen! hier, God lof!
 « mijn dagwerk, met zegen, volbragt, en
 « zal spoedig rusten van mijnen arbeid. Ik
 « heb het toppunt mijner wenschen, vóór
 « mijne afreize naar mijn hemelsch Va-
 « derland, mogen bereiken! Ik zag u,
 « door deugd en godsvrucht, een geluk
 « smaken, waarvoor de Algoede den
 « mensch hier heeft vatbaar gemaakt. O,
 « dat die zelfde hand, die al uwe rampen
 « en onspoeden in zegen deed verkeeren,

« u voortaan blijve bedeelen met duurzaam
 « me welvaart en bestendige gezondheid!
 « Dat de grootheid der wereld op uwe
 « zielen nimmer eenen nadeeligen invloed
 « hebbe; maar dankbaarheid jegens het
 « Opperwezen, en tevredenheid in deszelfs
 « beschikkingen, onafgebroken, in uwe har-
 « ten wonen! Dat gij uwe kinderen naar
 « die grondbeginselen moogt kunnen op-
 « voeden, die u reeds zoo eigen geworden
 « zijn; en uw sterven, eenmaal, een over-
 « gang tot volmaakter Zaligheid worde!
 « Wij scheiden nu van elkander; maar
 « daar boven, hoop ik u weder te zien
 « met allen, die u dierbaar zijn. Zijt
 « dan niet te zeer bedroefd over mijnen
 « dood: want dezelfde hoop, die mij kalm
 « de eeuwigheid doet instappen, is ook uwe
 « geleidster; dezelfde uitzigten, voor mij
 « geopend, zijn ook uwe uitzigten; en de-
 « zelfde liefde, die mij eene betere stand-
 « plaats bereidt, waakt en zorgt ook voor
 « uw behoud. Vaartwel, dierbare geliefden

« van

« van mijn hart! denkt veel aan uwen
« Vroomberg. Ik ga, getroost en be-
« moedigd, tot God, en....” hier bezweken
de laatste krachten van den stervenden; en
hij ontsliep, zacht en zalig.

Geen vader werd door zijne kinderen
hartelijker beweend dan Vroomberg door
zijne achtergeblevene vrienden. Grammon
en Maria, hoe erkentelijk ook voor het
ongedachte en langdurige bezit van hunnen
edeldenkenden leidsman, konden de opwel-
lingen hunner droefheid over zijn, nog
altijd te vroeg, afsterven, niet weêrstaan.
Zij moesten den boezem lucht geven door
opregte tranen; en de kracht der rede en
van den Godsdienst stortten, eerst eenige
dagen na de ter aarde bestelling van zijn
dierbaar overschot, eenen verzachtenden
balsem in de wonde van hun diep getroffen
hart. Deze ter aarde bestelling had, vier
dagen na Vroombergs afsterven, plaats.
Grammon en Schouw volgden het lijk
naar het graf; en eene eenvoudige zerk,
waar-

waarop de naam van den overledenen en de tijd van zijnen dood waren gebeiteld, dekte zijne dierbare asch.

Tot in eenen gezegenden ouderdom, smaakten Grammon en zijne zuster de genoegens van een stil en gelukkig leven; zij zagen hunne kinderen voorspoedig opgroeijen; in deugden en bekwaamheden, met hunne jaren, toenemen, en, door broederlijke en hartelijke belangstelling, in elkanders omgang behagen vinden. De verjaring van Vroombergs afsterven ging nooit voorbij, zonder plegtige herinnering aan 's mans voortreffelijk karakter; en Tomas deelde zelfs, in lateren tijd, zijnen kinderen de lotgevallen mede, die hunnen vader en hunner tante, in jeugdigen leeftijd, waren te beurt gevallen: zoodat Vroombergs naam, ook bij deze, altijd in zegening bleef.

Ziet

Ziet daar, lieve lezers! het einde der bijzondere lotgevallen, die Tomas en Maria Grammon ondervonden hebben. Indien derzelver lezing u genoegenschafft heeft, en hun voorbeeld bij u eenen gewenschten nadjver heeft opgewekt, om, even als zij, altijd deugdzaam en braaf te handelen, dan zullen u, in het vervolg, de daden en lotgevallen hunner kinderen, met even veel belangstelling in uw waar geluk, worden medegedeeld, als u thans dit boekje, door de hand van hunnen geschiedschrijver, wordt aangeboden.

